

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosiaalialan koulutusohjelma

Heli Rötö ja Sari Tapanen

Yökylätoiminta perheiden tukena

Opinnäytetyö 2014

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Vanhemmuus nykypäivän Suomessa	6
2.1 Vanhemmuus pikkulapsiperheessä	8
2.2 Erovanhemmuus	10
3 Yökylätoimintaa koskevia tutkimuksia	12
4 Lasten ja nuorten kasvun tukemisen palvelut Imatralla	15
4.1 Lastensuojelun avohuollon tukitoimet Imatralla	16
4.2 Imatran lastensuojelun ostopalvelut	17
5 Yökylätoiminta	18
5.1 Toiminnan kriteerit	18
5.2 Toiminnan sisältö	19
6 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	20
6.2 Vanhemmuuden roolikartta ja muita perhetyön menetelmiä	21
6.3 Tutkimusprosessi	24
6.4 Aineiston keruu	25
6.5 Aineiston analyysi	27
7 Tutkimustulokset	31
7.1 Voimaantumisen vanhempana	31
7.2 Vanhemmuuden taitojen kasvaminen	33
7.2 Yökylän kehittämistoiveet	36
7.3 Työntekijät	37
7.4 Toiminnan kehittäminen	44
8 Eettisyys ja luotettavuus	47
9 Pohdinta	50

Liitteet

- Liite 1 Saatekirje
- Liite 2 Suostumus
- Liite 3 Teemahaastattelun runko
- Liite 4 Vanhemmuuden roolikartta
- Liite 5 Lupa-anomus / päätös

Tiivistelmä

Heli Rötö, Sari Tapanen

Yökylätoiminta vanhemmuuden tukena, 54 sivua, 5 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta

Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö 2013

Ohjaaja: lehtori Leena Byckling, Saimaan ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa käytännön tietoa Vuoksenlaakson ensi- ja turvakodin yökylätoiminnasta. Haastattelujen avulla oli tarkoitus selvittää, miten toiminta tukee vanhemmuutta ja millaisia kehittämiskohteita työntekijät ja vanhemmat nostavat esiin. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Imatran kaupungin lastensuojelun perhepalvelujen kanssa.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin teema-haastattelujen avulla. Haastattelujen tukena käytettiin Vanhemmuuden roolikarttaa. Haastatteluihin osallistui neljä vanhempaa ja kaksi yökylätyöntekijää. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisesti laadullisin menetelmin sisällönanalyysillä.

Tutkimustuloksissa nousi esille selkeästi yökylän tarpeellisuus vanhemmuuden tukena. Yökylän koettiin antavan omaa aikaa vanhemmille, ja tämän havaittiin vahvistavan vanhempana jaksamista. Tämä tuli esille sekä vanhempien että työntekijöiden haastatteluissa. Tutkimusaineistossa nousi esille vanhempien saaneen tukea lapsen kasvatukseen yökylän kautta. Sekä vanhempien että työntekijöiden haastatteluissa tuli esille työntekijöiden mahdollisuus seurata lapsen kehitystä yökylän aikana. Tämän arvioitiin mahdollistavan lisätuen saannin perheille tarvittaessa. Vanhemmuuden roolikartan elämän opettajan osa-alue nostettiin esille tärkeimpänä tuen saannin kohdealueena sekä vanhempien että työntekijöiden haastatteluissa. Molempien ryhmien taholta mainittiin yökylien pitempi kesto tai useammin toistuvat yökylät kehittämisehdotuksena. Lisäksi sekä vanhemmilta että työntekijöiltä tuli haastatteluissa esille toive lisätuen saamiseksi vanhemmuudelle kotikäyntien tai vanhempainryhmien muodossa.

Jatkotutkimusaiheena päädyttiin esittämään tutkimusta yökylälasten eri tukimuotojen välisestä yhteistoiminnasta, ja kuinka kokonaisvaltaisesti se toimii lapsen kasvun ja kehityksen tukena. Tässä voitaisiin painottaa erityisesti päiväkodin ja lastensuojelun tukitoimien välistä yhteistyötä.

Asiasanat: vanhemmuus, yökylätoiminta, lastensuojelun perhepalvelut

Abstract

Heli Rötökö, Sari Tapanen

Sleepover service as a way to support parenthood, 54 pages, 5 appendices

Saimaa University of Applied Sciences Health Care and Social Services Lap-
peenranta

Degree Programme in Social Services

Bachelor's Thesis 2014

Instructor: Senior Lecturer Leena Byckling

The purpose of the thesis was to study the experiences and development proposals of the clients and employees of Vuoksenlaakso Shelters. The clients were the parents of the children participating in sleepover service. The objective of the study was to find out how the sleepover service has supported parenthood. The thesis was made in cooperation with Family Services of child welfare of Imatra city.

The thesis contains a qualitative study. The data was collected by using theme interviews. Parenting Role Map was used to assist in the interviews. Four parents and two sleepover service employees were interviewed. The data was analyzed by using data-based qualitative methods.

According to the results, the usefulness of the sleepover service was found out. The sleepover service was felt to provide own time for parents. This was found to strengthen parenthood. The data also showed that through sleepover service parents received support to educate their children. The interviews of parents as well as employees revealed that the employees have an opportunity to observe the development of the child during the sleepover service. This was felt to facilitate additional support for the family if needed. The section 'Life of the teacher's part' of Parenting Role Map was raised up as the most important area in which support is needed. Longer duration or more frequent sleepover service was mentioned among development proposals. In addition, receiving additional support in the form of home visits or parent group gatherings was brought up as a development proposal.

As a future investigation, we decided to mention an investigation of the different supportmodes of the sleepover children, and how they co-operate to support the growing and developing of the children. In this investigation could especially be mentioned the co-operation of the kindergarten and the family services of child welfare.

Subject headings: parenthood, sleepover service, family services of child welfare

1 Johdanto

Lastensuojelussa ennaltaehkäisevään työhön sekä perheiden tukemiseen tarvitaan yhä enemmän avohuollon palveluita ja työ vaatii jatkuvasti uusien ja jo olemassa olevien tukitoimien kehittämistä sekä yhteistyötä. Yksi näistä tukitoimista on yökylätoiminta, joka tarjoaa perheen lapsille heidän kasvuaan ja kehitystään tukevaa toimintaa turvallisessa kodinomaisessa ympäristössä sekä vanhemmille mahdollisuuden hengähtää arjen keskellä. Yökylätoimintaa järjestetään sekä ammattihenkilöiden että vapaaehtoistoimijoiden ylläpitämänä. Ensi- ja turvakotien liitolla on ammattihenkilöiden ylläpitämää yökylätoimintaa ainakin yhdeksällä paikkakunnalla, ja toimintaa laajennetaan koko ajan. Toisilla paikkakunnilla on toimintaa kuukausittain, toisilla vain muutamia kertoja vuodessa.

Vuoksenlaakson ensi- ja turvakoti ry. on järjestänyt Imatralla yökylätoimintaa 22.6.2011 alkaen. Tämä tutkimus yökylätoiminnasta toteutetaan yhteistyössä yökyläpalveluja ostavan Imatran kaupungin perhepalvelujen kanssa. Perhepalvelujen työntekijät toivovat tietoa yökylätoiminnan vaikuttavuudesta perheiden kannalta, sekä mahdollisia kehittämissuhteita. Keskitymme kuitenkin vanhempien saaman tuen ja kehittämistoiveiden kuvaamiseen. Käytämme haastattelujen tukena Vanhemmuuden roolikarttaa. Lisäksi haastattelemme työntekijöitä, joilta kysymme kokemuksia vanhemmuuden tukemisesta sekä kehittämissuhteita yökylätoimintaan.

Kiinnostus opinnäytetyön aiheeseen heräsi opiskelija Sari Tapasen harjoittelujakson aikana käymien keskustelujen pohjalta sekä Vuoksenlaakson ensi- ja turvakodin toiminnassa mukana olemisesta. Sosionomikoulutuksen projektiopinnot mahdollistivat tutustumisen yökylätoimintaan vuosina 2012 - 2013. Aihe sopi myös lastentarhanopettajan pätevyyttä suorittavalle opiskelija Heli Rötökölle. Molempia opinnäytetyön tekijöitä kiinnostaa myös työskentely lastensuojelussa. Tämän työn tekemisen kautta on mahdollisuus tutustua sekä lastensuojelun että varhaiskasvatuksen toimialueeseen. Rajaamme opinnäytetyön

koskemaan perheitä, joiden lapset ovat enintään kymmenvuotiaita. Oman ammatillisen kehittymisen näkökulmasta opinnäytetyön tavoitteena on edistää ymmärrystä avohuollon tukitoimien tärkeydestä perheille. Toivomme myös opinnäytetyön avaavan näkökulmaa avohuollon palvelujen kehittämisestä asiakaslähtöiseen suuntaan.

2 Vanhemmuus nykypäivän Suomessa

Perhe-elämä on muuttumassa yhä moniarvoisemmaksi. Joka puolella länsimaissa ovat perhettä koskevat arvot liberalisoituneet ja moninaistuneet. Forsberg (2012) kirjoittaa, että globaali liikkuminen, maahan muuttaminen ja kontaktit eri kulttuurien välillä lisäävät moninaisuutta ja saavat tarkastamaan totuttuja perhemallejamme. (Forsberg 2012, 8.) Nykyinen elämäntyyli ei aina tue tarpeeksi aikuisia ymmärtämään arvoaan lapsensa kiintymyksen kohteena. Aikuisen elämässä tämä näkyy sekä pieninä että suurempina valintoina: Jäädäkö lapsen kanssa olemaan vai lähteäkö omiin menoihin? Palatako työelämään vai jäädäkö vielä kotiin hoitamaan lasta? (Tamminen 2004, 288.)

Kalland (2011, 147 - 149) mainitsee Suomessa olevan yleisenä käytäntönä, että alle kouluikäisten lasten perheissä molemmat vanhemmat käyvät ansiotyössä. Lisäksi on tavallista, että nämä vanhemmat ovat kokopäivätyössä, jolloin pientenkin lasten hoitopäivät venyvät jopa kymmentuntisiksi. Sitä vastoin muissa Euroopan maissa on normaalina käytäntönä, että kotona oleva äiti tuo lapsensa päiväkotiin tukeakseen lapsen kasvua ja kehitystä. Tutkimustulokset lasten päivähoiton hyödyistä ja haitoista ovat kuitenkin osin ristiriitaisia: päivähoidolla voi olla sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia lapsen kehitykseen. Toisaalta Mäkelä (2013) tuo esille, että lapsi tarvitsee tuekseen useita läheisiä ihmisiä. Yhdessäolon ja yhdessä tekemisen kautta lapselle kehittyy perusluottamus ihmisiin sekä rohkeus tutustua ympäristöönsä. On tärkeää kannatella yhdessä vanhemmuutta, joka on valtava voimavara.

Sévon ja Notko (2008, 13) tarkentavat, että perheen suhteissa on aina kyse hoivasta, huolenpidosta ja vastuusta. On kysymys siitä, kuka kantaa vastuun lapsista. Perheiden sisällä neuvotellaan myös sukupuolten ja sukupolvien välisen vastuiden jakautumisesta. Heikosti lasta tukeva kasvatuserinne on Mäkelän (2013) mukaan ollut se, että lapset opetetaan pärjäämään yksin jo pieninä. Toisena kehitettävänä asiana hän mainitsee pelon lapsien pitämisestä liikaa sylissä, etteivät nämä tottuisi siihen. Suomessa on arvostettu tietyn etäisyyden pitämistä vanhempien ja lasten välisissä suhteissa. Kuitenkin tiedetään läheisyyden ja kommunikoinnin, sekä yhdessä olemisen ja tekemisen kasvattavan itsevarmuutta, sosiaalisuutta ja empatiakykyä. Jos lapsen viesteihin ei vastata, hän oppii olemaan kysymättä apua stressitilanteissa. Myös vanhemman stressitasoa laskee parhaiten se, että hänen viesteihinsä vastataan, kun hän tarvitsee apua.

Tamminen (2004, 70) tuo esille, että tämän päivän vanhemmuus on liian helposti täynnä kollektiivista syyllisyyttä omasta tietämättömydestä ja osaamattomuudesta. Nyky-yhteiskunnassa korostuvat vaatimukset nopeasta osaamisesta ja valmiista tiedosta. Myös Sévon ja Notko (2008, 15 - 17) korostavat, että hoiivan käsitteeseen ei liity pelkästään positiivisia tunteita, kuten rakkautta, empatiaa ja sitoutumista. Siihen liittyy myös kielteinen ulottuvuus, esimerkiksi syyllisyys, häpeä, viha ja sääli. Relationaalisuus eli suhteissa eläminen tuo esiin moraalilin, eli kysymyksen siitä, kuinka toisia perheenjäseniä kohdellaan. Esiin nousee kysymys, mikä on lapsen etu, ja kuinka kannetaan vastuu.

Sévon ja Notko (2008, 18 - 19) mainitsevat, että puheet perheiden kriisistä ovat tuoneet esille huolen perheiden hajoamisesta tai jopa katoamisesta. Kuitenkin näyttää siltä, että perheinstituutiolla on vielä 2000-luvun Suomessa vahva asema, vaikka perhesuhteet ovatkin monimutkaistuneet. Sévon ja Notko (2008) tuovat esille, että Beck-Gernsheimin (2002) mukaan on jouduttu tilanteeseen, jossa parisuhteissa eletään kuin "ulko-ovi raollaan", sitoutumatta suhteeseen. Myös pyrkimykset tunnustaa ei-heterosuhteisiin pohjaavat perheet tasavertaisiksi puhuvat paitsi muutoksesta, myös siitä, että perheet ja perhesuhteet ovat edelleen toivottuja ja haluttuja.

2.1 Vanhemmuus pikkulapsiperheessä

Tamminen (2004, 69) painottaa, että vanhemmuus on ennen muuta lapsen ja aikuisen välinen ihmissuhde. Lapsen syntymä aloittaa vanhemmassa uuden inhimillisen elämän ulottuvuuden. Kasvattaessaan lasta käynnistyy myös aikuisen itsessään elinikäinen mahdollisuus sisäiseen kasvuun. Lapsen kasvaessa hänen iänmukaisesti muuttuvat tarpeensa vaativat aikuista jatkuvasti etsimään uusia keinoja ja tapoja vanhemmuuteen. Lisäksi aikuisen on jatkuvasti muokattava uutta käsitystä kasvavasta lapsesta sekä omasta vanhemmuudestaan. Schulmanin (1988) mukaan varhaislapsuudessa korostuvat vanhempien huoltajan, rakkauden antajan ja ihmissuhdeosaajan roolit. Konkreettinen huolenpito, sylissä pito, lohduttaminen ja hellyyden osoittaminen ovat tärkeitä. Pieni vauva ilmaisee tarpeensa itkemällä, koska ei vielä osaa yhdistellä tarpeitaan ja ilmaista niitä. Tässä vaiheessa on tärkeää, että vanhempi oppii ymmärtämään lapsen erilaisia tarpeita tunnistamalla erilaisia itkuja ja löytämällä niille merkityksiä. Perusluottamuksen syntymisen kannalta on merkityksellistä, että lapsi saa riittävästi kokemuksia tarpeiden tyydyttämisestä. Vanhempien välinen suhde antaa mallia lapselle ihmissuhteista ja tätä kautta lapsi saa kokea erilaisia tunneilma-
piirejä. (Helminen & Iso - Heiniemi 1999, 22.)

Tammisen (2004, 93) mukaan leikki tuottaa lapselle iloa ja mielihyvää. Leikin avulla lapsi purkaa mieltään kuormittavia kokemuksia sekä järjestää ja organisoii mielen sisältöä. Schulman (1988) ja Turunen (1996) korostavat, että leikki-ikäisen lapsen maailma laajenee liikkumisen lisääntyessä. Lapsi opettelee erilaisia rooleja, ilmaisee itseään ja käsittelee kokemuksiaan ympäristöstään leikin avulla. Tässä iässä kehittyvät sekä lapsen mielikuvitus että puhe. Samalla kun lapsi tarvitsee kokemusta itsensä hyväksymisestä ja arvostamisesta, nousee rajojen asettajan rooli monella tasolla vanhemman keskeiseksi tehtäväksi. Uhmaikäinen lapsi kokee turvallisuutta, jos vanhemmat ovat johdonmukaisia rajoja asettaessaan. Näin lapsi oppii myös kestämään pettymyksiä. (Helminen & Iso - Heiniemi 1999, 22 - 23.)

Turusen (1996) mukaan kouluikäinen lapsi kaipaa vanhemmalta erityisesti elämän opettajan roolia. Myös moraalien ymmärtäminen kehittyy lapselle kasvuympäristöstä mallioppimisen kautta. Lapsen kodissa oppimat arvot ja asenteet muodostavat melko pysyvän osan hänen persoonallisuuttaan. Aikuisen on tärkeää antaa lapselle arvostusta, ettei hän kaveripiiristä hyväksyntää etsiessään suostuisi toverien painostaessa huonoihin asioihin. (Helminen & Iso - Heiniemi 1999, 23.)

Sinkkonen (2003, 10 - 11) mainitsee, että eräs lapsen kehityksen tärkeimpiä tehtäviä on harjaantua havaitsemaan ja käsittelemään vihamielisiä tunteita. Tämän vuoksi vanhemmalla on Sinkkosen mukaan suorastaan velvollisuus joskus osoittaa suuttumusta. On tärkeää, että lapsi voi kokea, että keskinäistä rakkautta tuntevien ihmisten välillä voi olla vihaa, mutta se ei johda hylkäämiseen eikä väkivaltaan. Vaikka hoivaajan tarjoama lohdutus lapselle alentaakin hänen stressihormonitasoaan, kaksoisviestiä väkisin hymyilevästä vihasesta äidistä tämä ei tarvitse. Tällainen viesti saa lapsen ajattelemaan, että viha on hyvin vaarallista. Sinkkosen mukaan äiti toimii roolissaan eräänlaisena ongelmajätelaitoksena ottaen vastaan lapsen liian suurina tai raskaina kokemat tunteet ja suodattamalla ne oman, kypsemmän persoonallisuutensa läpi. Vanhemman tulisi onnistuessaan palauttaa lapsen tunteet takaisin kesymmässä muodossa. Lapselle kokemus siitä, että häntä keuhetaan myös rasittavana, raivoavana ja pettyneenä, on Sinkkosen mukaan korvaamattoman tärkeää.

Sinkkonen (2003, 80) puhuu myös lapsen liikaa kuormittuneesta koneistosta. Lapsen kyky hahmottaa aikaa on heikko, ja hänen mahdollisuutensa kestää ärsykkeiden tulvaa on rajallinen. Lapselle olisi tärkeää kokea olevansa ehdoitta rakastettu. Hänelle ei riitä pelkkä päiväkodin hyvätasoinen hoito, vaan sen lisäksi hän tarvitsee vanhemman kanssa yhdessäoloa, ei vain laatuaikaa määrän kustannuksella. Myös Tamminen (2004, 96 - 97) tuo esille, että aikuisella täytyy olla myös aikaa lapselle sekä johdonmukaista pitkäjänteisyyttä. Lapsen kannalta on merkittävää, että hänet parhaiten tuntevat ja hänestä välittävät henkilöt, yleensä vanhemmat, asettavat myös eniten rajoja. He ovat parhaita kontrollin antajia lapselleen. Rajat luovat lapselle alusta alkaen turvaa rajattomassa maa-

ilmankaikkeudessa. Rajattomuus näkyy selvimmin lasten mielenterveystyön ja lastensuojelun alueella.

Vanhempien ja lasten välisen vuorovaikutuksen ohjaaminen on havaittu vaikutukseltaan tehokkaaksi toimeksi lasten mielenterveysongelmien ehkäisyssä ja korjaamisessa. Vanhempien sensitiivisyyden, myönteisen ohjaamiskyvyn ja reflektiivisen kyvyn tukemisen on havaittu olevan tehokas vuorovaikutusinterventio- eli väliintulokeino. Vuorovaikutussuhteiden hoito on muuttunut yhä tärkeämmäksi, koska tarve lasten mielenterveysongelmien tehokkaampaan ehkäisemiseen ja hoitoon on lisääntynyt. (Mäkelä & Salo 2011.)

2.2 Erovanhemmuus

Autonen - Vaaraniemi (2012) toteaa, että avioerojen määrä on yleistynyt teollistuneissa Euroopan länsimaissa. Tilastokeskuksen tiedonannon mukaan vuonna 2011 Suomessa erosi 13 469 avioparia. Määrä on pysynyt koko 2000-luvun yli 13 000:ssa, kun 1980-luvun alkupuoliskolla eroavia oli vuosittain vain yli 9000 (Tilastokeskus). Kartovaara ja Sauli (2007) mainitsevat, että avioero koskettaa vuosittain Suomessa yli 30 000 lasta. Yhteishuoltajuus valitaan eron jälkeen yleisimmin lapsen hoitomuodoksi. (Autonen - Vaaraniemi 2012, 101; Tilastokeskus.)

Kuronen ja Hokkanen (2008, 27) määrittelevät, että jaettu vanhemmuus eron jälkeen on vallitseva kulttuurinen, ammatillinen ja lainsäädännöllinen ihanne. Sinkkosen (2011, 178 - 179) mukaan valtaosa lasten emotionaalisista eli tunneperäisistä ongelmista on lähtöisin eroa edeltävältä ajalta. Vanhempien jatkuva riitely aiheuttaa lapsille stressiä, ahdistuneisuutta, alavireisyyttä ja monia psykosomaattisia oireita. Riitaisa perhe heikentää vakavasti lasten turvallisuuden tunnetta. Tämä vaikeuttaa lasten selviytymistä erokriisistä. Toisaalta ero voi helpottaa lapsia ja vähentää stressiä, mikäli se merkitsee erimielisyyksien loppumista.

Sukupuoleen sidotut vanhemmuuden toimintatavat eivät vaikuta muuttuvan, tai tekevät sen hyvin hitaasti. Toisaalta liiton aikana valinneet toimintatavat ja työnjaot purkautuvat eron jälkeen. Lapsien ollessa toisen vanhempansa luona eron jälkeen, olipa kyseessä yhdessä asuminen tai viikonlopun vietto, joutuu tämä ottamaan kokonaisvastuun ja huolehtimaan lapseen liittyvistä asioista yksin. Molemmat vanhemmat ovat kokeneet tämän vaikeana. (Kuronen & Hokkanen 2008, 27, 35.) Toisaalta lapsen kannalta eron aiheuttama hämmennys voi helpottua, jos yhteishuoltajuudessa lapsella on lämpimät ja turvalliset välit sekä toimiva keskusteluyhteys kumpaankin vanhempaan. (Sinkkonen 2011, 179.)

Kääriäinen (2008) mainitsee, että vanhemmuus joutuu erossa uudelleen arvioinnin ja määrittelyn kohteeksi, ja näin ollen ero haastaa vanhemmuuden (Autonen - Vaaraniemi 2012, 103). Eron jälkeen miehet menettävät usein lähivanhemmuuden. Malinen & Larkela (2011) huomauttavat, että vain yksi kolmasosa miehistä onnistuu säilyttämään läheisen suhteen lapseensa eron jälkeen. Naisten ajatellaan eron myötä saavan valtaa lähihuoltajuuden saamisen myötä. Miesten taas katsotaan menettävän eron yhteydessä sukupuoleen perustuvaa valta-asemaansa. Hokkanen (2005) kirjoittaa, että isät voivat huoltajuudesta riippumatta kokea, ettei heillä ole eron jälkeen tarpeeksi vaikutusmahdollisuuksia lastensa asioihin (Autonen - Vaaraniemi 2012, 103; Malinen & Larkela 2011, 15.)

Nousiainen (2004) ja Vuori (2009) mainitsevat, että äitiyden katsotaan olevan yhteiskunnallinen velvoite, kun taas isyys nähdään henkilökohtaisena ja isän oikeuksina (Autonen - Vaaraniemi 2012, 113 - 115). Erotilanteissa miehillä näyttää olevan vapaus päättää eron jälkeisen isä - lapsi -suhteen laadusta (Malinen & Larkela 2011, 15).

Eroisyyden tärkeä lähtökohta on huolenpito lapsesta. Näin nostetaan lapsen tarpeet lähtökohdaksi erotilanteessa. Isyys on yksilöllistä eri isien kohdalla, ja isät ovat keskenään erilaisia. Parhaimmillaan huolenpidoksi ja hoivaksi nähtävä isyys voi luoda perustaa vanhemmuuden jatkumiselle eron jälkeen. Näin isä-lapsi -suhde voi kehittyä, ja lapsen todelliset tarpeet voidaan ottaa huomioon. Toisaalta taas huoltoriidoissa isät vetoavat oikeuksien normiin, lähi - isyyden

periaatteeseen ja naisten ylivertaisuuden periaatteeseen, minkä mukaan sosiaalityöntekijät suosivat äitejä huoltajuuskiistoissa. Periaatteet ja normit voivat joko vaikeuttaa tai edesauttaa vanhemmuutta sekä lapsia koskevien ratkaisujen löytymistä erossa. (Autonen - Vaaraniemi 2012, 114 - 119.)

Kääriäinen (2008) kirjoittaa, että eroamisen tavoilla on vaikutusta eron jälkeisen vanhemmuuden muodostumiseen. Hän mainitsee, että asiallisesta erosta voi olla seurauksena asiallinen vanhemmuus. Tapa erota voi leimata koko eron jälkeistä vanhemmuutta. Erossa lapset ovat usein keskipisteenä. (Malinen & Larkela 2011, 12.) Kuronen ja Hokkanen (2005) mainitsevat, että eron myötä vanhempien taloudellinen vastuu lapsistaan tuo esiin uusia muotoja, ja tulee selkeämmin määritellyksi rahana (Sévon & Notko 2008, 37). Tilanne on haasteellinen myös perheiden kiistatilanteissa ratkaisuja etsiville ammattilaisille. Forsberg (2012, 8) kuvailee tositilannetta, jossa voi olla vaikeaa löytää puolueetonta ratkaisuehdotusta. Esimerkiksi lastensuojelupalveluiden hinnan ja lapsen tilanteeseen parhaaksi arvioidun ratkaisun välillä voi olla moraalista ristiriitaa. (Forsberg, 2012, 8 - 9.)

3 Yökylätoimintaa koskevia tutkimuksia

Yökylätoimintaa on tutkittu jonkin verran viime vuosien aikana. Ylivieskassa on tutkittu kokeilevaa yökylätoimintaa. Toiminta oli tarkoitettu ehkäisevän lastensuojelun piirissä oleville lapsille. Neuvola valitsi lapset yökylätoimintaan. Perheille lähetettiin kutsukirje kotiin yökylää varten. Yökylässä oli 2 - 10 -vuotiaita lapsia yhteensä 13 ja hoitajia yhteensä kahdeksan. Ensimmäinen yökylä oli perheille maksuton. Osa toimijoista oli vapaaehtoistyöntekijöitä ja opiskelijoita. Tutkimus tehtiin ensimmäisellä yökyläkerralla palautekyselynä vanhemmille. (Mykkänen 2010, 25 – 26.)

Tutkimuksessa Ylivieskan yökylätoiminnasta havaittiin, että yökylän tarve korostui niillä perheillä, jotka eivät vähäisten resurssien vuoksi olleet saaneet tukiperhettä. Kehittämisehdotuksena nousi esille yökylän keston pidentäminen. Esille

tuli vanhempien toive, että yökylä kestäisi kokonaisen vuorokauden tai kaksi yötä. Tutkimuksessa yökylää haluttiin järjestettäväksi vähintään kerran kuukaudessa. (Mykkänen 2010, 31.)

Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistyksen järjestämässä yökylätoiminnassa on tutkittu asiakasperheiden kokemuksia. Perheet ohjautuivat toimintaan Alvari - perhetyöntekijän tai sosiaalityöntekijän neuvonnan kautta. Asiakkaat olivat pääasiassa pitkäaikaisia yökyläasiakkaita. Yökyläryhmissä oli kerrallaan enintään viisi lasta. Ohjaajina toimi neljästä viiteen työntekijää, jotka koostuivat koulutetuista työntekijöistä, vapaaehtoisista ja opiskelijoista. Perheellä oli mahdollisuus tuoda lapsensa yökylään kerran kuukaudessa. Ryhmät eivät olleet kiinteitä, vaan paikat täytettiin ilmoittautumisjärjestyksessä. Toimintaan osallistuvat lapset olivat 3 - 11 -vuotiaita. Toiminta oli perheille maksullista. Perheille lähetettiin ennen yökylää kirje, joka sisälsi laskun yökylästä ja tarvikelistan. Tutkimuksessa kerättiin tietoa haastattelemalla vanhempia. (Mujunen & Pesonen 2011, 13, 21.)

Tutkimuksen mukaan yökylän tarpeellisuus korostui erityisesti yksinhuoltajaperheissä. Havaittiin yökylän tukevan vanhemmuutta tarjoamalla vanhemmille mahdollisuutta omaan aikaan. Huomattiin myös yökylän antaneen vanhemmille mahdollisuutta kahdenkeskiselle ajalle ja pakollisten asioiden hoidolle. Tutkimuksissa tuli esille yökylän vahvistavan ja palauttavan vanhemmuuden voimavaroja sekä mahdollistavan vanhemmille rauhalliset yöunet. Tutkijat havaitsivat myös vanhempien jaksavan paremmin olla lastensa kanssa ja arjen sujuvan paremmin. (Mujunen & Pesosen 2011, 25, 31 - 32.)

Tutkimuksessa ilmeni, että vanhempien mielestä ohjaajien merkitys yökylässä oli suuri. Tässä nousi esille sääntöjen noudattamisen tärkeys yökylän aikana, mikä tuki vanhempien mukaan kodin kasvatustyötä. Yökylätoiminnassa mukana oleminen lisäsi lasten luottamusta uusiin ihmisiin. Vanhempien mielestä yökylän parasta antia lapsille olivat leikkikaverit. Tutkijat kertoivat vanhempien huomanneen lasten reipastuneen ja rohkaistuneen yökylätoiminnassa. Myös lasten sosiaaliset taidot olivat parantuneet. Kaiken kaikkiaan vanhempien arvion mukaan yökylä oli virkistävä hetki lapsille tarjotessaan mahdollisuuden ulkoiluun, leikkimiseen ja ohjattuun toimintaan. (Mujunen & Pesonen 2011, 23 - 24, 33.)

Yökyläkirje oli perheille mieluisa tapa saada tietoa lähestyvistä yökylästä. Vanhemmilta tuli tutkimuksessa kiitosta yökyläkirjeen mukana tulevasta tarvikelistasta. Haastatellut vanhemmat pitivät puhelinta helpoimpana ja parhaana yhteydenpitovälineenä. Muita vanhemmilta tulevia kehittämissuhteita olivat yökylään pääsy akuutissa tarpeessa ja kasvatuksellisten osa-alueitten painottaminen. Käytössä olevien alkukeskustelujen lisäksi vanhemmat pitivät välikeskusteluja hyvänä ajatuksena, mikäli tähän ilmenisi tarvetta. Vanhempainryhmien järjestäminen sai varovaista kannatusta. Niitä ei kuitenkaan toivottu pakollisiksi, vaan mahdollistamaan vanhempien välinen kanssakäyminen ja vertaistuki. Lisäksi tuli esille yökylän keston pidentäminen. Vanhemmat toivoivat, että yökylä kestäisi kokonaisen vuorokauden tai kaksi yötä. (Mujunen & Pesonen 2011, 27 - 30, 33.)

Opinnäytetyössä Alvari-perhetyön yökylätoiminnasta Juvan, Joroisten ja Rantasalmen kunnissa havainnoitiin lapsia ja järjestettiin heille palautekeskustelu. Vanhemmilta kerättiin tietoja kyselylomakkeella. Tutkimukseen osallistuneista vanhemmista neljä oli yksinhuoltajia, neljä avioliitossa ja kaksi avoliitossa. Tutkimuksessa havaittiin yökylän tukevan vanhemmuutta tarjoamalla vanhemmille mahdollisuuden omaan aikaan. Yökyläaikana lapset oppivat ruokahetkissä hyviä käytöstapoja. Myös kavereiden saaminen yökyläaikana nousi esiin tutkimuksessa. Lapset saivat harjoitusta sosiaalisissa taidoissa leikkimällä ja yhdessä tekemällä. (Lampinen 2012, 12, 22 -30.)

Tutkimukseen osallistuneet Alvari-perhetyöntekijät korostivat vapaaehtoistyöntekijöiden ja opiskelijoiden tuovan lisäväriä ja tarvittavia resursseja yökylätoimintaan. He toivoivat myös keskustelun avaamista lapsille tarjottavista virikkeistä. Toimivina asioina he mainitsivat aikuisten riittävyyden, mikäli lapsia ei ole enempää kuin neljä kahta aikuista kohti; lasten yksilöllisen huomioimisen; yökylän joustavan rakenteen ja yökylän järjestämisen kaksi kertaa vuodessa. (Lampinen 2012, 26.)

Kehittämiskohteina työntekijät toivat esille ammatillisuuden sekä toiminnan joustavuuden ja innostavuuden. Työntekijät pitivät tärkeänä lapsen kokonaisvaltais-

ta havainnointia yökylän aikana. Heidän mielestään tämä toi tärkeää lisätietoa lapsesta ja hänen tilanteestaan. Lisäksi kehittämissuositukseksi tuli esille yökylän pidentäminen siten, että yökylä olisi parin yön pituinen. (Lampinen 2012, 23, 27.)

Yhteenvetona voidaan mainita, että kaikissa yökylätutkimuksissa kävi ilmi toiminnan tarpeellisuus. Sekä Ylä-Savon että Juvan seudun yökylätoiminnan tutkimuksissa tuli lisäksi esille, että yökylä tuki vanhemmuutta tarjoamalla vanhemmille mahdollisuuden omaan aikaan. Yökylän keston pidentäminen tuli ilmi kaikissa yökylätutkimuksissa kehittämissuositukseksi. Kavereiden saaminen ja mahdollisuus sosiaalisten taitojen vahvistumiseen kävi ilmi Juvan seudun ja Ylä-Savon yökylätutkimuksissa. Samoissa tutkimuksissa huomattiin myös lasten sääntöjen noudattamisen ja hyvien käytösten vahvistuneen yökylätoiminnan aikana. (Lampinen 2012, 23 – 25, Mujunen & Pesonen 2011, 23 - 27, 31 – 33 & Mykkänen 2010, 31.)

4 Lasten ja nuorten kasvun tukemisen palvelut Imatralla

Lastensuojelulain (13.4.2007/417) 1 § mukaan lain keskeisenä tarkoituksena on lapsen oikeuksien turvaaminen. Lapsi on oikeutettu turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä tarvittaessa erityiseen suojeluun. Ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista on 2 §:n mukaan lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla, joiden on turvattava lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten tehtävänä on tukea vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään. Heidän on myös pyrittävä tarjoamaan perheiden tarvitsemaa apua riittävän varhaisessa vaiheessa, sekä tarvittaessa ohjattava lapsi ja perhe lastensuojelun piiriin. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

Vuoden 2013 alusta Imatran kaupungilla on tehty organisaatiomuutos ja nykyisin toimitaan sopimus - ohjausmallin mukaisesti ja tuotetaan erilaisia hyvinvointipalveluita kuntalaisille. Lapsiperheille tuotetaan palveluja nykyisin lasten ja

nuorten kasvun tukemisen palveluiden kokonaisuuden alta. Eri uudistusten myötä lapsiperheille suunnattu perhepalvelukokonaisuus on laajentunut ja sitä voi kuvata isona sateenvarjona, jonka yksi osa-alue on lastensuojelu. Lisäksi kyseisiin palveluihin kuuluvat Mansikkarinteen lastenkoti ja -vastaanottokoti, lastensuojelun perhetyö, perheneuvola, nuorten asema, nuorten työryhmä, oppilashuolto, hyvinvointineuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä nuorisopalvelut. (Viljakainen 2013.)

Perheneuvolan johtajan alaisuudessa Imatralla toimivat perheneuvola, oppilashuolto, nuorten työryhmä ja nuorten asema. Tarkemmin eriteltynä perheneuvolassa tekevät työtä psykologit, perheneuvoja/sosiaalityöntekijä sekä konsultoituva lastenpsykiatri. Psykologit ja koulukuraattorit ovat oppilashuollon työntekijöinä. Nuorten asemalla tekevät töitä sairaanhoitajat ja nuorten työryhmässä työskentelevät psykologi, sairaanhoitaja ja mielenterveyshoitaja. Hyvinvointineuvolan alaisuudessa työskentelevät äitiys- ja lastenneuvolan työntekijät, hyvinvointineuvolan perhetyöntekijät sekä koulu- ja opiskeluterveydenhoitajat. Lastensuojelun perhetyössä tekevät työtä perhetyöntekijät ja kodinhoitajat. Lastensuojelun toimistopalveluissa työskentelee puolestaan sosiaalityöntekijöitä, lastenvalvojia, nuorten erityisohjaaja, sosiaaliohjaaja ja sosiaalietuuskäsittelijä. Mansikkarinteen lastenkodissa ja -vastaanottokodissa tekevät työtä johtajan alaisuudessa ohjaajat, hoivatyöntekijä sekä jälkihuollon ohjaaja. Nuorisopalveluissa työskentelevät taas erityisnuorisotyön ohjaajat ja eri kerhotoilujen nuorisohjaajat. (Viljakainen 2013.)

4.1 Lastensuojelun avohuollon tukitoimet Imatralla

Lastensuojelun tehtävänä on vanhempien tukeminen lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa järjestämällä perheen tarvitsemia palveluja ja tukitoimia lapsen ja perheen tuen tarpeisiin perustuva asiakassuunnitelma huomioon ottaen (36 §). Avohuollon tukitoimia voivat olla esimerkiksi tukihenkilön tai -perheen järjestäminen, lapsen kuntoutumista tukevat hoito- ja terapiapalvelut, perhetyö, vertaisryhmätoiminta, loma- ja virkistystoiminta sekä muut lasta ja perhettä tukevat palvelut ja tukitoimet. Lisäksi järjestetään lapsen terveydelle ja kehitykselle vält-

tämättömiä sosiaalihuollon palveluita ja lasten päivähoitoa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän arvion mukaan. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

Avohuollon tukitoimet edellyttävät lastensuojelun asiakkuutta ja ne ovat asiakkaan vapaaehtoisuuteen pohjautuvia palveluita. Asiakkuus voi käynnistyä lastensuojeluilmoituksella tai perheen omalla yhteydenotolla. Myös esimerkiksi joku yhteisyökumppani voi ottaa yhteyttä ja kysellä yhteistyössä perheen kanssa tukipalveluja. Avohuollon tukitoimissa on vain mielikuvitus rajana ja niitä pyritään räätälöimään asiakkaille sopiviksi. Joillekin tukitoimet ovat perhetyötä, tukiperhetyötä, tukihenkilötoimintaa, apua päivähoidon järjestämisessä ja harrastustoiminnan tukemisessä tai rahallinen tukeminen jossain muussa lyhytaikaisesti. Se voi olla myös keskusteluapua ja ohjausta sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan luona. Tarvittaessa lapsi voidaan myös sijoittaa lyhytaikaisesti avohuollon sijoituksena tai koko perhe voidaan ohjata perhekuntoutukseen. Vertaisryhmätoimintaa sekä loma- ja virkistystoimintaa järjestetään myös avohuollon tukitoimena. Lisäksi on muitakin lasta ja perhettä tukevia palveluita ja tukitoimia, kuten yökylätoimintaa. (Viljakainen 2013.)

Imatralla alle 10-vuotiaat tukea tarvitsevat lapset voivat ohjautua avohuollon tukitoimena tukiperhetyöhön ja murrosikäisille nuorille suunnattu palvelu voi olla esimerkiksi tukihenkilö-palvelu. Sekä tukihenkilöt että tukiperheet tekevät työtään vapaaehtoistyön pohjalta ja he ovat suorittaneet tehtävän edellyttämän koulutuksen. Yökylä on ammatillinen vaihtoehto tukiperhetoiminnalle, mikäli lapsen haasteisiin ei pystytä vastaamaan tukiperheissä. (Viljakainen 2013.)

4.2 Imatran lastensuojelun ostopalvelut

Lapsi voidaan tarvittaessa sijoittaa perhehoitoon, ammatilliseen perhekotiin tai laitokseen, mikäli avohuollon palvelut eivät riitä. Lain mukaan perhehoito on näistä ensisijainen vaihtoehto, mutta lapsen tarpeiden mukaan lapselle tarvittava palvelu voidaan turvata välillä ostopalveluna perhekodista tai ammatillisesta lastensuojelulaitoksesta. Ensi- ja turvakoti tarjoaa Imatran lastensuojelulle osto-

palveluina Liekku-toimintaa pienille lapsille vanhempineen, ensi- ja turvakodin palveluita perheväkivaltatilanteissa, tapaamispaikka- ja vaihtotoimintaa sekä lasten yökylätoimintaa. Muita ostopalveluita Imatran lastensuojelussa ovat esimerkiksi Intoa työstä ry:n tuottamat palvelut ja Neljä astetta, joka tarjoaa ammatillista perhetyötä. Tuplakasi - yritykseltä lastensuojelu on ostanut myös ammatillista tukihenkilöpalvelua. (Viljakainen 2013.)

5 Yökylätoiminta

Yökylätoiminta on Imatralla vaihtoehtoinen tukimuoto tukiperhetoiminnalle. Imatralla on kehitetty yökylätoimintaa vastaamaan sellaisten perheiden tarpeita, joille tukiperhetoiminta ei sovi. Tukiperhetoiminta ei ole ammatillista toimintaa, mitä taas yökylätoiminta on. Tästä syystä yökylätoimintaan voidaan sijoittaa lapsia myös haasteellisemmista perhetaustoista kuin tukiperhetoimintaan. Ensimmäinen yökyläkerta toteutettiin Vuoksenlaakson ensi- ja turvakodilla 22.6.2011. Toiminta käynnistettiin perustamalla kaksi ryhmää, joihin Imatran lastensuojelun perhepalvelut valitsivat lapset. Tällä hetkellä toiminnassa on kolme ryhmää, jotka kokoontuvat kerran kuussa. Kukin yökyläkerta kestää 22 tuntia. Ryhmiin kuuluu kahdesta kolmeen lasta. Ryhmät ovat kiinteitä, ja lapsi voi olla mukana ryhmässä kahden vuoden ajan. (Kosonen 2014; Viljakainen 2013.)

Yökylätoimintaa tarvitsevia ryhmiä ovat yksinhuoltajaperheet, joiden ympärillä ei ole kannattelevia tukiverkostoja. Muita toimintaa tarvitsevia perheitä ovat päihde- tai mielenterveysongelmista kärsivät perheet, joissa on haasteita vanhemmuudessa. Perheiden monet haasteet voivat aiheuttaa voimattomuutta ja kyvyttömyyttä vastata lapsen eri kehitysvaiheiden tarpeisiin.

5.1 Toiminnan kriteerit

Yökylätoimintaan tulevalla lapsella täytyy olla lastensuojeluasiakkuus. Lapsen hoidettavuudessa pitää olla jotain tavanomaista suurempaa, esimerkiksi käy-

töspulmia, vamma tai sairaus. Korotetun hoitotuen edellytysten täytyy ainakin osittain täytyä lapsen osalta. Lapsen hoidon täytyy vaatia hoitajaltaan tavallista enemmän. Syynä voi olla esimerkiksi ylivilkkaus, aggressiivisuus tai vaikeavammaisuus. Yhtenä yökylään pääsyn kriteerinä ovat vanhempiin liittyvät kysymykset, esimerkiksi pitkittyneet huoltoriidat, päihteiden käyttö, väkivalta, mielenterveysongelmat, yhteistyöpulmat ja rikollisuus. Yökylässä olevan lapsen tulee olla alle 12 - vuotias, mutta sisarussarjoissa tehdään joskus poikkeuksia. Vastaanottokotisijoituksen jälkeen voidaan yökylää tarjota jatkotukimahdollisuutena. Yhtenä vaihtoehtona yökyläpalvelua on ajateltu etnisille vähemmistöille, esimerkiksi romaneille. (Viljakainen 2013.)

Perheen yökylätuen tarve tulee pyyntönä sosiaaliohjaajalle, joka ottaa yhteyttä ensi- ja turvakotiin. Sosiaaliohjaaja käy tutustumassa perheen kanssa yökylään. Yhdessä perheen kanssa hän kertoo oleelliset taustatiedot lapsista yökylää varten. Yökylän työntekijät kertovat samalla toiminnasta vanhemmille. Sosiaaliohjaaja tekee tarvittaessa yhteistyötä ensi- ja turvakodin kanssa, esimerkiksi silloin kun yökyläsopimus uusitaan. Aluksi tehdään kolmen kuukauden esisopimus, jonka aikana osapuolet seuraavat työmuodon sopivuutta perheelle. Tarvittaessa käydään myös neuvotteluja lapsen asioissa sosiaalityöntekijän, sosiaaliohjaajan, yökylän työntekijän ja perheen välillä. Mikäli työmuoto sopii perheelle, sopimusta jatketaan. Kahden vuoden jälkeen pidetään sosiaalityöntekijän ja perheen yhteinen loppukeskustelu. (Viljakainen 2013.)

5.2 Toiminnan sisältö

Yökylätoiminnasta vastaavat ensi- ja turvakodin ohjaajat, jotka toimivat työpareina. Paikalla yökylässä on kaksi ohjaajaa. Vanhemmat vastaavat lapsen yökylään kuljettamisesta. Yökylä alkaa päivällisellä kello 17 ja päättyy seuraavana päivänä välipalan jälkeen kello 15. Yökylän aikana tarjotaan molempina päivinä lapsille lämmin ateria. Lisäksi tarjotaan iltapala, aamupala ja välipala. Lapset nukkuvat yön yhden ohjaajan kanssa, ja toisena päivänä tarjotaan mahdollisuus päivälepoon. (Kosonen 2013; Viljakainen 2013.)

Ohjelmaan kuuluu lapsen kehitystä tukevaa toimintaa, kuten ulkoilua, retkeilyä, askartelua, laulamista sekä leikkimistä. Aiemmin ryhmän kanssa on vierailtu muun muassa keilahallissa ja kylpylässä. Vanhemmilla on mahdollisuus keskustella ohjaajien kanssa lapsia yökylään tuodessaan ja hakiessaan. Yökylän jälkeen ohjaajat kertovat vanhemmille yökylän tapahtumista. (Kosonen 2013.)

Ensimmäisenä iltana päivällisen jälkeen on usein omaehtoista leikkiä leikkiympäristöjä vaihdellen. Toisinaan on ohjattua toimintaa, esimerkiksi askartelua, lautapelejä tai laululeikkejä. Toiminnassa panostetaan läsnäoloon lasten kanssa. Tästä syystä lapsille ei ole tarjolla tietokonepelejä. Televisiota katsotaan jonkin verran. Iltapalan jälkeen rauhoitutaan kirjan lukemisen ja iltatoimien jälkeen nukkumaan. Aamulla lapset heräävät leikkimään ja seuraamaan lastenohjelmia. Aamupalan jälkeen alkaa yhteinen toimintaosuus. Se voi koostua kausiaskarteluista, ohjatuista tuokioista sekä retkistä lähimaastoon tai valittuihin kohteisiin. Retkille kuljetetaan taksilla ohjaajien kanssa. Lounaan jälkeen vietetään yhteistä aikaa, jolloin pienimmät nukkuvat päiväunia tai lepäävät. Ohjaajat lukevat lasten valitsemissa kirjoja. Välipalan jälkeen vanhemmat tulevat hakemaan lapsia kotiin. (Kosonen 2013.)

6 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa käytännön tietoa Vuoksenlaakson ensi- ja turvakodin yökylätoiminnasta. Haastattelujen avulla oli tarkoitus selvittää, miten toiminta tukee vanhemmuutta ja millaisia kehittämiskohteita työntekijät ja vanhemmat nostavat esiin.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää, miten yökylätoiminta on tukenut vanhemmuutta. Tutkimuksessa selvitettiin vanhempien ja työntekijöiden kokemuksia yökylätoiminnasta. Lisäksi pyrittiin nostamaan esille perheiltä ja työntekijöiltä nousevia kehittämisehdotuksia.

Päädyimme tekemään kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen. Halusimme päästä lähelle tutkittavia, että saisimme kerättyä syvempää tietoa vuorovaikutuksessa haastateltavien kanssa. Halusimme myös kuulla haastateltavien oma-kohtaisia kokemuksia yökylätoiminnasta ja sen vaikutuksesta vanhemmuuteen. Haastattelu oli hyödyllinen myös sen vuoksi, että sen aikana saattaa joustavasti edetä aiheiden välillä, toistaa tarvittaessa toisen sanomisia, pyytää tarkennusta ja tehdä lisäkysymyksiä. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 85 - 86) toteavat, että kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus nojaa tutkittavien omiin kokemuksiin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on keskeistä, että tutkittaviksi valitaan sellaisia henkilöitä, joilla on mahdollisimman paljon tietoa ja kokemusta tutkittavasta ilmiöstä. Tästä syystä tiedonantajien valinta ei saa olla sattumanvaraista, vaan harkittua ja tarkoitukseen sopivaa.

Kysymysten teoreettisena viitekehyksenä käytimme Vanhemmuuden roolikarttaa. Tarkoituksena oli käyttää roolikarttaa keskustelun avaajana. Suunnittelimme, että vanhemmat voisivat valita rooleista ne, joissa he kokivat saaneensa tukea yökylästä ja ne, joihin he toivoisivat jatkossa tukea.

Tältä pohjalta tutkimuskysymyksiksi muodostuivat seuraavat kysymykset:

1. Millaisia kokemuksia vanhemmilla ja työntekijöillä on yökylätoiminnan kautta saadusta tuesta vanhemmuuden toteutumiselle?
2. Mitä odotuksia ja toiveita vanhemmilla ja työntekijöillä on yökylätoiminnalle tulevaisuudessa?

6.2 Vanhemmuuden roolikartta ja muita perhetyön menetelmiä

Perhetyö perustuu puheeksi ottamiseen, avoimeen asioista puhumiseen sekä luottamuksellisuuteen. Keskustelun tukena voidaan käyttää erilaisia menetelmiä. Keskeisimpinä menetelminä arjessa ovat keskustelu ja kuuntelu. (Väisänen 2013.)

Ratkaisukeskeisyys on menetelmä, jossa pyritään löytämään perheen voimavaroja ja tukemaan niitä. Ajatuksena on keskittyä nykyhetkeen ja suunnata ajatuksia tulevaan, sen sijaan että lähdettäisiin etsimään menneisyydestä syitä lukkiutuneeseen tilanteeseen. Lisäkysymysten avulla asiakas voi löytää itse ratkaisun vaikeaan tilanteeseen.

Käytössä on myös aktiivisen kuuntelun menetelmä, jossa tavoitteena on itseluottamuksen, luovan ilmaisun ja yhteistyötaidon kehittäminen. Menetelmässä opetellaan kuuntelemaan toisen tunnetiloja ja käyttämään minä-viestiä itseilmaisuuksiin. Tulevaisuuden muistelua, läheisneuvonpitoa, verkostokarttaa ja parisuhteen roolikarttaa voidaan myös käyttää työvälineinä. Muina menetelminä käytetään tunteiden ilmaisumenetelmää, nelikarttamenetelmää, sääkarttamenetelmää, tarvelistamenetelmää sekä perheen yhdessäolomenetelmää. (Peda.net).

Vanhemmuuden roolikartta on yksi perhetyössä käytössä olevista menetelmistä. Suomen Kuntaliiton laatuprojekti LASSO:ssa (Lasten stressinsäätely ja oppiminen) on kehitetty Vanhemmuuden roolikartta työ- ja arviointivälineeksi. Roolikarttaa on edelleen kehitetty ylä- ja alalajeiksi. Vanhemmuuden roolikartan kehittelyn ideana oli antaa vanhemmille apuväline, jonka avulla he voisivat oivaltaa asioita, joita eivät aiemmin ole ajatelleet. (Helminen & Iso - Heiniemi 1999, 6, 10.)

Vanhemmuuden roolikartan tarkoitus on tuoda vanhemmuuteen selkeyttä ja jäsentää sitä. Vanhemmuus tuodaan esille roolikartassa eri roolien muodostamassa visuaalisessa kokonaisuudessa. Roolikartan kautta on myös tarkoitus tukea vanhempaa itsearviointissa. (Korkiakoski & Takala 2010.)

On tärkeää, että vanhemmuutta ei arvioida mittaamalla esimerkiksi vanhemman juoman alkoholin määrää, vaan ennemminkin vanhemmuuden toteutumisenä. Tällöin arvioidaan, jaksako vanhempi pitää yllä rajoja lapselle, tai huolehtia tämän vaatuksesta. Masentuneet vanhemmat voivat saada vanhemmuudelleen uusia voimia roolikartan käsittelystä, kun huomaavat monen asian olevan perheessä kunnossa. (Helminen & Iso - Heiniemi 1999, 21.)

Vanhemmuuden roolikartassa ovat esillä sekä pääroolit että alaroolit, toiminnan sekä teon tasot. Päärooleista huoltajan rooli korostuu arjessa. Sitä ylläpitämällä arkielämä säännöllistyy, ja muodostuu rutiineja. Huoltajan rooli on erityisen tärkeä pienen lapsen kannalta. (Helminen & Iso - Heiniemi 1999, 24 - 25.)

Toinen pikkulapsille merkittävä rooli on rakkauden antaja. Tätä roolia toteuttamalla vanhempi antaa mahdollisuuden lapselle naisellisen ja miehisen itsetunnon kehittymiselle. Tässä roolissa korostuu vanhemman kyky rakastaa sekä lastaan että itseään. Lapselle on välttämätöntä normaalin kehityksen tueksi saada kokea kannustusta ja arvostusta. (Helminen & Iso - Heiniemi 1999, 25 - 6.)

Elämän opettajan roolissa vanhempi opettaa lapselle hyviä tapoja ja sosiaalisen elämän taitoja. Omalla esimerkillään hän ohjaa lasta omaksumaan arkielämän taitoja. Vanhempi myös opettaa oikean ja väärän, rehellisyyden ja tasa-arvoisuuden. Hän vaalii perinteitä, välittää arvoja ja arvostaa kauneutta tukevilla lapsen luovuutta ja henkistä elämää. (Helminen & Iso - Heiniemi 1999, 27.)

Ihmissuhdeosaajan roolissa vanhemman on tärkeää antaa lapselle kokemuksia kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisesta. Vanhempi voi toimia tällä alueella keskustelijana lapsen kanssa, pohdiskella ja käyttää lapsen ikäkautta vastaavaa kieltä. Tässä roolissa vanhempi toimii myös lapsen kuuntelijana sekä auttaa ristiriidoissa kestäen lapsen ilmaisua ja sanallistaen lapsen tunteita. Hän auttaa myös pientä lasta tekemään konkreettisia päätöksiä. Vanhempi myös toimii tunteiden hyväksyjänä tunnistaen lapsen tunteita ja sallien sekä myönteisiä että kielteisiä tunteita. (Helminen & Iso - Heiniemi 1999, 27 - 28.)

Rajojen asettajan roolissa vanhempi takaa lapselleen turvallisen lapsuuden. Vanhemman tehtävänä on taata lapsensa fyysinen koskemattomuus. Vanhempi valvoo sääntöjen ja sopimusten noudattamista, määrittelee aikataulut, toteuttaa seuraamukset ja huolehtii lapsen koulunkäynnistä. Hän huolehtii lapsen vuoro-

kausirytmistä ja asettaa myös itselleen rajoja tunnistamalla omat voimavaransa ja jaksamisensa. (Helminen & Iso - Heiniemi 1999, 28 - 29.)

6.3 Tutkimusprosessi

Lastensuojelutyö sekä pienten lasten kanssa toimiminen tuntuivat molemmista omilta alueilta. Yökylän työntekijä piti aihetta hyödyllisenä yhdistyksen toiminnan kehittämisen kannalta. Tarkastimme aiheen sopivuuden lastentarhanopettajan pätevyyden saamisen kannalta. Rajasimme ohjeen mukaan vanhempien haastattelut koskemaan perheitä, joilla oli enintään kymmenvuotiaita lapsia. Kävimme keskustelemassa opinnäytetyöstä Imatran lastensuojelun perhepalveluiden sosiaalityöntekijöiden ja sosiaalihoitajien kanssa. He ehdottivat tutkimuksen kohteeksi yökyläperheiden vanhempia. Päädyimme lisäksi haastattelemaan yökylätoiminnassa mukana olevia Vuoksenlaakson ensi- ja turvakodin työntekijöitä. Tätä kautta ajattelimme saavamme arvokasta tietoa sosiaalialan työkentältä, mikä tukisi myös omaa ammatillista kehitystämme.

Vanhemmuuden tukeminen haasteellisemmissä olosuhteissa kiinnosti meitä molempia, ja molemmilla oli halu toimia lasten hyväksi. Lisäksi ajattelimme, että tämän opinnäytetyön tekemällä saisimme laajempaa tietoa ja kokemusta lasten ja perheiden tukitoimista sekä niiden vaikuttavuudesta. Ajattelimme tätä kautta saavamme kokonaiskuvan lastensuojelun perhepalveluiden toiminnasta.

Kokemuksia tutkimalla halusimme ymmärtää syvemmin vanhempien ja työntekijöiden ajatuksia pystyäksemme kehittymään tulevina sosiaalialan työntekijöinä. Imatran kaupungin lastensuojelun perhetyön toiveiden mukaan kartoitimme myös yökylätoiminnan kehittämiskohteita.

Suoritimme yökylätoiminnassa projektiohjauksemme syksystä 2012 kevääseen 2013. Ajattelimme yökylätoiminnassa mukana olon tuovan itsellemme syvempää ymmärrystä toiminnasta sekä synnyttävän luottamusta yökylävanhempien ja itsemme välillä. Tämän arvelimme helpottavan vanhempia haastatteluun suostumisessa sekä haastattelutilanteessa.

Imatran kaupungin lastensuojelun perhepalveluiden sosiaaliohjaaja lähetti saatekirjeet vanhemmille. Hän sopi myös haastatteluajat puhelimitse haastateltavien vanhempien kanssa ja ilmoitti meille sovitut haastatteluajat. Tämä edesauttoi haastateltavien suostumista haastatteluihin, koska sosiaaliohjaajalla ja vanhemmilla oli jo takanaan pitempiaikainen luottamuksellinen asiakassuhde. Sosiaaliohjaaja myös kannusti vanhempia saapumaan haastatteluihin korostaen tiedon saannin tärkeyttä toiminnan kehittämisen kannalta. Lisäksi hän tarjosi kyytimahdollisuutta vanhemmille haastatteluihin tuloa varten, etteivät hankalat kulkuyhteydet olisi olleet esteenä saapumiselle.

6.4 Aineiston keruu

Tutkimusluvan saimme Imatran kaupungin sosiaali- ja terveystoimelta 6.2.2013. Haastattelut teimme tutkimusluvat saatuamme helmi - maaliskuussa 2013. Valitsimme haastattelupaikat yhdessä lastensuojelun perhepalveluiden sosiaaliohjaajan sekä ensi- ja turvakodin ohjaajien kanssa. Parhaaksi vaihtoehdoksi nousivat ensi- ja turvakodin tilat, koska ne olivat vanhemmille valmiiksi tuttuja. Tilat mahdollistivat myös kahvitarjoilun, mikä auttoi vapauttamaan tunnelmaa haastattelujen ajaksi.

Laadullisen tutkimuksen tavallisimmat aineistonkeruumenetelmät ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisiin dokumentteihin perustuva tieto. Mitä vapaammasta tutkimusasetelmasta on kysymys, sitä luontevampaa on käyttää havainnointia, keskustelua tai omaelämäkeroja aineiston hankinnan menetelmänä. Tutkimushaastattelu on tiedonkeruumenetelmänä siinä suhteessa merkittävä, että siinä ollaan suorassa kielellisessä kanssakäymisessä tutkittavan kanssa. Siinä on etuna aineiston keruun joustava säätelymahdollisuus tilanteen edellyttävällä tavalla ja mahdollisuus myötäillä vastaajia. Lisäksi haastattelu antaa mahdollisuuden toistaa kysymys, oikaista väärinkäsityksiä, selvittää ilmauksia ja keskustella tiedonantajan kanssa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 199 – 200; Tuomi & Sarajärvi 2013, 72 - 73.)

Valitsimme haastattelumuodoksi yksilöhaastattelun, koska siinä toisten mielipiteet eivät pääse vaikuttamaan vastauksiin ja haastateltavat uskaltavat paremmin tuoda esille omia mielipiteitään ja kokemuksiaan. Lisäksi tutkimuksen arkaluontoisuus ja henkilökohtaisuus tukivat yksilöhaastattelujen valintaa. Teema-haastattelu sopi tähän opinnäytetyöhön, koska se on lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimuoto. Hirsjärven ym. (2007) sekä Tuomen ja Sarajärven (2013) mukaan teemahaastattelun aihepiirit eli teema - alueet ovat nimettyjä, mutta kysymyksillä ei ole tarkkaa muotoa ja järjestystä haastattelun aikana. Lisäksi teemahaastattelu on yleisesti käytössä kasvatus- ja yhteiskuntatieteellisessä kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Teemahaastattelussa pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimustehtävän mukaisesti. Etukäteen valitut teemat nousevat tutkimuksen viitekehyksestä eli tutkittavasta ilmiöstä jo tiedetyistä asioista. (Hirsjärvi ym. 2007, 203; Tuomi & Sarajärvi 2013, 75.)

Viidestä kutsutusta vanhemmasta neljä saapui haastateltavaksi. Osaa vanhemmista haastattelimme heidän tuodessaan lapsia yökylään, osaa erikseen sovittuna ajankohtana. Käytimme haastattelujen tukena haastattelurunkoa ja Vanhemmuuden roolikarttaa. Päädyimme käyttämään Vanhemmuuden roolikarttaa teemahaastattelujen tukena, koska ajattelimme näin saavamme arvokasta tietoa vanhemmilta. Lisäksi arvioimme roolikartan auttavan vanhempia jäsentämään ja nimeämään omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan. Myös työntekijöiden haastattelut toteutimme yksilöhaastatteluina saadaksemme mahdollisimman kattavasti esille kokemuksia ja kehittämissuhteita yökylätoiminnasta. Haastatteluihin osallistuivat molemmat yökylän työntekijät. Teemahaastattelun avulla arvioimme saavamme myös työntekijöiltä tärkeää omakohtaista kokemustietoa vanhemmuuden tukemisesta yökylätoiminnan aikana. Haastattelut tapahtuivat ensi- ja turvakodin tiloissa.

Haastattelut kestivät yhteensä kuusi tuntia. Huhti - kesäkuussa 2013 litteroimme haastattelut. Litteroitua haastattelumateriaalia kertyi yhteensä 42 sivua asiakirjamallilla (fontti Arial 12pt, riviväli 1,5) kirjoitettua tekstiä.

6.5 Aineiston analyysi

Analysoimme haastatteluaineiston heinä - lokakuussa 2013 aineistolähtöisesti laadullisin menetelmin. Sisällönanalyysin avulla pyritään järjestämään aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon ilman, että kadotetaan sen sisältämä informaatio. Analysoimalla laadullista aineistoa pyritään lisäämään sen informaatioarvoa. Hajanaisesta aineistosta pyritään saamaan aikaan mielekästä, selkeää ja yhte-näistä informaatiota. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 108.)

Aineiston redusoinnissa eli pelkistämässä analysoitava tieto voi olla esimerkiksi aukikirjoitettu haastatteluaineisto, joka pelkistetään karsimalla aineistosta tutkimukselle epäolennainen pois tiivistämällä tai pilkkomalla tieto osiin. Tutki-mustehtävä ohjaa aineiston pelkistämistä. Aineistoa pelkistetään litteroimalla tai koodaamalla tutkimustehtävälle olennaiset ilmaukset. Pelkistäminen voi tapah-tua aukikirjoitetusta aineistosta tutkimustehtävän kysymyksillä etsimällä kuvaavia ilmaisuja. Nämä voidaan esimerkiksi merkitä erivärisillä kynillä. Merkityt il-maisut voidaan kirjata aukikirjoitetun aineiston sivun reunalle ja tämän jälkeen listata peräkkäin eri konseptille. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 109.)

Sisällönanalyysin aloittaa aineiston redusointi, jossa alkuperäisilmaukset muute-taan pelkistetyiksi ilmauksiksi. Aineiston klusteroinnissa eli ryhmittelyssä aineis-tosta poimitut alkuperäisilmaukset tarkastetaan, ja aineistosta etsitään saman-kaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa tarkoittavat käsit-teet ryhmitellään ja yhdistetään yhdeksi luokaksi sekä nimetään sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Klusteroinnissa rakennetaan pohjaa kohteena olevan tutkimuk-sen perusrakenteelle sekä luodaan alustavia kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 110.)

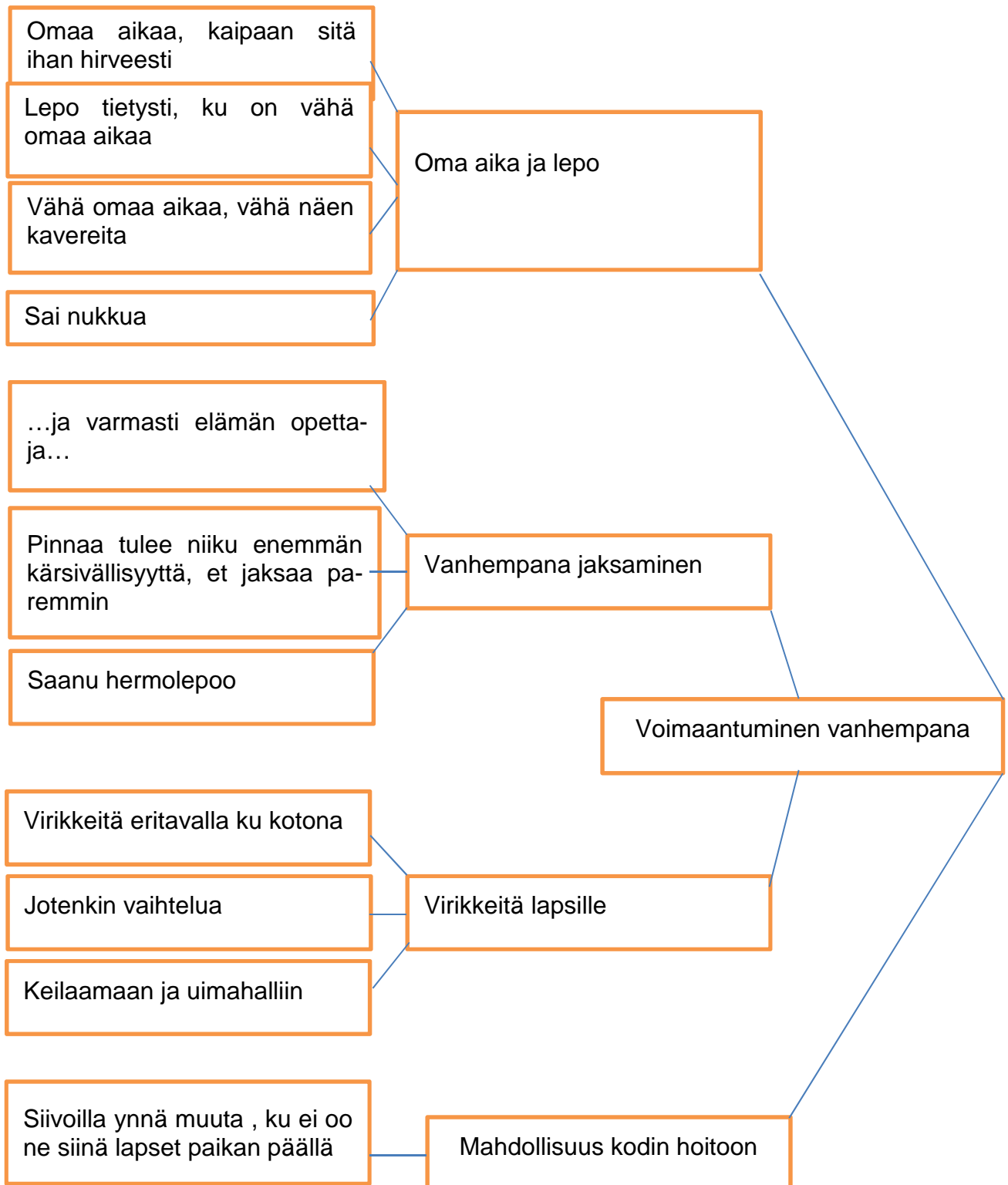
Abstrahoinnissa eli käsitteellistämässä rakennetaan alkuperäisinformaation käyttämistä kielellisistä ilmauksista teoreettisia käsitteitä ja johtopäätöksiä. Abst-rahointi jatkuu luokituksen yhdistelemisellä niin kauan kuin aineiston sisällön näkökulmasta on mahdollista. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä yhdistel-

lään käsitteitä. Näin saadaan vastaus tutkimustehtävään. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 111, 112.) Abstrahointi on prosessi, jossa tutkija luo yleiskäsitteiden avulla kuvauksen tutkimuskohteesta. Empiirinen aineisto liitetään valmiisiin teoreettisiin käsityksiin ja tuloksissa esitetään empiirisestä aineistosta muodostettu malli, käsitejärjestelmä, käsitteet tai teemat, jotka kuvaavat aineistoa. Luokittelujen pohjalta muodostetut käsitteet tai kategoriat kuvataan tuloksissa. Tutkija pyrkii ymmärtämään johtopäätöksiä tehdessään, mitä asiat tutkittaville merkitsevät. Näin tutkija pyrkii ymmärtämään tutkittavia heidän näkökulmastaan kaikissa analyysin vaiheissa. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 112, 113.)

Pelkistetty ilmaus

Alaluokka

Yläluokka

Kuvio: Esimerkki luokittelusta

Aloitimme redusoinnin yliviivaamalla tussilla aineistosta olennaiset ilmaukset. Muutimme nämä pelkistetyiksi ilmauksiksi ja siirsimme ne erilliselle tiedostolle. Tämän jälkeen klusteroimme aineistomme ryhmittelemällä ja etsimällä tekstistä samankaltaisuudet ja eroavaisuudet sekä luokittelemalla ne tutkimuskysymysten alle. Lopuksi abstrahoiimme aineistomme erottelemalla olennaisen tiedon. Ryhmittelimme merkittävät samankaltaiset sisällöt yhteen ja nimesimme näille yhteiset otsikot. Näin löysimme tutkimuskysymyksiin vastauksia, jotka kirjasimme.

7 Tutkimustulokset

7.1 Voimaantumisen vanhempana

Vanhemmat toivat esille näkemyksiään voimaantumisesta vanhempana yökylätoiminnan kautta. Haastatteluissa oli esillä vanhemmuuden roolikartta, josta myös teimme kysymyksiä.

Oman ajan saaminen yökylän aikana nousi esiin kaikkien vanhempien haastatteluissa. Osa vanhemmista korosti levon ja nukkumisen merkitystä, osa erilaisiin aktiviteetteihin pääsyä. Yksi vanhemmista mainitsi, että on saanut voimia vanhemmuuden kaikkiin osa-alueisiin yökylätoiminnan kautta. Erityisesti hän kertoi yökylätoiminnan tukeneen omaa jaksamistaan. Lisäksi vanhempien haastatteluissa esille tulivat kavereiden tapaaminen, saunominen ja matkustelu. Myös Mujunen ja Pesonen (2011, 25, 31) sekä Lampinen (2012, 23) havaitsivat yökylän tukevan vanhemmuutta tarjotessaan vanhemmille mahdollisuuden omaan aikaan. Lisäksi Mujunen ja Pesonen (2011, 25, 31 – 32) huomasivat yökylän mahdollistavan vanhemmille rauhalliset yöunet. He havaitsivat myös vanhempien saaneen mahdollisuuden pakollisten asioiden hoitoon.

Mie oon saanu hetkisen sitä omaa aikaa, et mie kaipaen sitä ihan hirveesti (vanhempi 1 = v1).

Sai nukkua (vanhempi 3 = v3).

Lepo tietysti, ku on vähä aikaa... (vanhempi 2 = v2).

Puolet haastatelluista toi ilmi tyytyväisyytensä lasten saamiin virikkeisiin yökylän aikana. Yksi vanhemmista kertoi lapsensa nauttivan ryhmien aikana yhdessä tekemisestä ja muun muassa askartelemisesta. Hänen mielestään virikkeitä tuli enemmän kuin kotona, ja ne täydensivät hyvin kotitarjontaa. Toinen vanhemmista mainitsi esimerkkinä keilaamisen ja uimahallissa käymisen. Hän kertoi toiminnan olevan riittävää. Yhteisleikit, yhteiset puuhat ja ulkona tapahtuva leikkiminen tulivat esille tärkeinä myös Mujusen ja Pesosen (2010, 24) tekemässä opinnäytetyössä vanhempien kommentteissa.

Lapsien saama vaihtelu ja toiseen paikkaan tutustuminen tulivat esille puolella haastatelluista vanhemmista. Yhden vanhemman mielestä hänen kanssaan kotona vietetty aika ei ollut riittävää lapselle, ja hän kertoi arvostavansa yökylän tarjoamia mahdollisuuksia. Mujunen ja Pesonen (2011, 23) havaitsivat myös vanhempien huomanneen, että lasten yhteistoiminnalliset taidot kehittyvät uusien ja erilaisten lasten ja aikuisten kanssa toimiessa.

...virikkeitä eri tavalla ku kotona...(v1).

...jotenkin vaihtelua...(v3).

...keilaamaan tai uimahalliin...(v3).

Suurin osa vanhemmista painotti yökylän vahvistavan vanhempana jaksamista. He kertoivat saavansa lisää kärsivällisyyttä, voimia ja hermolepoa. Yksi vanhemmista mainitsi, että yökylä oli antanut aikaa pohtia elämäntilannetta ja auttanut häntä ymmärtämään vanhemmuuden arvoa. Myös Mujunen ja Pesonen (2011, 25, 31 – 32) huomasivat yökylän vahvistavan ja palauttavan vanhemmuuden voimavaroja. Lisäksi he havaitsivat vanhempien jaksavan yökylän jälkeen paremmin olla lastensa kanssa.

...pinnaa tulee niiku enemmän tai niiku kärsivällisyyttä... et jaksaa paremmin...(v1).

Ehkä vähä saanu hermolepoa. (vanhempi 4 = v4).

Eräs vanhemmista kertoi saavansa voimia siitä, kun yökylän jälkeen kodin kasvatustilanne on ollut helpompi. Hän toi esille yökylän tukevan vanhemmuutta elämän opettajan tehtävässä, erityisesti mallin antajana. Hänen antamiensa esimerkkien mukaan yökylä tuki myös vanhemmuutta oikean ja väärän opettajan, tapojen opettajan ja sosiaalisten taitojen opettajan rooleissa.

Ja varmasti elämän opettaja...(v3).

Yksi vanhemmista painotti, että yökylä on helpottanut vastuunkantoa lapsista. Toisaalta hän kertoi saavansa enemmän apua jaksamiseensa päivähoidosta kuin yökylästä.

...tää ei sillee oo niiku korvaamaton apu niiku tääkää, mutta (v2).

Tieto mahdollisuudesta kysyä ja saada apua toi turvaa yhden vanhemman mielestä. Toisessa kommentissa tuli esille vanhemman arvostus siinä, että työntekijät jaksavat vastata lasten kysymyksiin, kun vanhemmat eivät itse aina jaksaa. Tässä tuettiin vanhemman kuuntelijan ja keskustelijan roolia ihmissuhdeosaajan osa-alueelta vanhemmuuden roolikartasta.

Puolet vanhemmista piti tärkeänä yökylän antamaa tilaisuutta kodin siivoamiseen. Yksi haastatelluista nosti vanhemmuuden roolikartasta esiin puhtaudesta huolehtijan. Hän mainitsi yökylän antavan mahdollisuuden kodin hoitoon ja järjestelyyn. Erityisesti hän painotti rauhallista hetkeä tekemiseen.

...tässä puhutaan puhtaudesta, et onhan tässä nyt vähän aikaa ainakin teoriasa touhuta siinä kotona ja järjestellä vähä (v2).

7.2 Vanhemmuuden taitojen kasvaminen

Puolet haastatelluista tunsivat saavansa tukea lapsen kasvatukseen yökylätoiminnan kautta. Eräs vanhemmista toi esille yökylän tuomana tukena vanhemmuuden roolikartasta elämän opettajan osa-alueen. Käytännön esimerkkinä hän mainitsi sääntöjen opettelun, kuten aikuisen tottelemisen ja kuuntelemisen. Li-

säksi hän kertoi yökylän opettavan omatoimisuutta esimerkiksi ruokailussa. Hän toi esille myös työntekijän roolin mallin antajana lapsille.

...tekee kaikki yhdessä lapsen kanssa ...(v3).

...ja siivotaan lelut ja kaikki...(v3).

Sääntöjen noudattamisen tärkeys yökylän aikana nousi esille myös Mujusen ja Pesosen (2011, 23) opinnäytetyössä. Tämä tuki vanhempien mielestä kodin kasvatustyötä. Lisäksi Lampinen (2012, 25) havaitsi opinnäytetyössään lasten oppineen yökylässä hyviä ruokailutapoja.

Toinen vanhemmista korosti yökylän tukevan perinteiden vaalijan tehtävää elämän opettajan osa-alueelta. Hän painotti haastatteluissa, kuinka hienosti yökylän ohjaajat huomioivat vuodenaikojen ja juhlapyhien vaihtelut. Tämä täydensi vanhemman mukaan kodin kasvatustapojen mallia.

...tuo perinteiden vaalija (v1).

...just nää pääsiäis tai jouluaskartelut...(v1).

Yksi vanhemmista toi esille vanhemmuuden roolikartasta elämän opettajan, ihmissuhdeosaajan ja rajojen asettajan osa-alueet, joissa yökylätoiminta tuki lapsen kasvua ja kehitystä. Näistä hän korosti perinteen vaalijan ja arkielämän taitojen opettajan rooleja. Lapset ovat saaneet harjoitella ryhmässä olemista, leikkimistä oman ikäryhmän kanssa, vuorovaikutustaitoja ja rajoja.

Myös ton arkielämän taitojen ja ihmissuhdeosaajan puolelle, mut enemmän niiku tuota elämän opettajaa (v1).

... ku tässä ollaan nii tiiviisti kylki kyles niitten muitten lasten kanssa ja sillee tulee eri tavalla niiku just sitä ryhmässä olemista ja niitä vuorovaikutustaitoja ja just niitä rajoja (v1).

Toinen vanhemmista painotti yhdessä tekemisen tärkeyttä yökylän aikana. Hän mainitsi esimerkkinä keilaamisen ja uimahallissa käymisen.

...tekee kaikki yhdessä lapsen kanssa...(v3).

Suurimmalla osalla vanhemmista nousi haastatteluissa esiin luottamus työntekijöihin ja heidän ammattitaitoonsa. Puolet vanhemmista mainitsi turvallisen olon siitä, että heillä oli mahdollisuus halutessaan kysyä neuvoa tai soittaa työntekijöille tarvitessaan apua. He kuvasivat välitöntä ja luonnollista yhteyttä työntekijöiden ja vanhempien välillä.

Jos on mikä ongelma, minä voin soittaa (v3).

Ainaha jos tulee mieleen voi sanoa (v4).

Työntekijöiden ammattitaito näkyi yhden haastattelun mukaan taitona seurata lapsen kehitystä, ja havaita siihen liittyviä mahdollisia poikkeuksia. Hän toi esiin työntekijöiden kyvyn ja jaksamisen lasten kanssa toimiessaan sekä taidon rauhoittaa lapsia ja saada heidät tottelemaan sääntöjä. Toinen vanhemmista korosti työntekijöiden kykyä tehdä omana persoonana töitä. Hän kuvasi työntekijöiden oman luonteen heijastuvan positiivisesti työntekoon. Kuvauksessa tuli esiin pysyvyyden ja läheisten välien arvostus työntekijöiden ja lasten välissä suhteissa.

...on tosi ammatilliset naiset...(v3).

...tosissaan ihana et siel tekee niiku persoonana töitä, et sielt tulee niiku se oma luonne ja se niiku heijastuu siihe tosi positiivisesti (v1).

Puolet vanhemmista toi esiin elämän opettajan osa-alueen vanhemmuuden roolikartasta. Esille nousivat oikean ja väärän opettajan, tapojen opettajan, sosiaalisten taitojen opettajan, arkielämän taitojen opettajan, perinteiden vaalijan ja mallin antajan roolien tukeminen. Yksi vanhemmista mainitsi sääntöjen opetteluun, esimerkiksi käsien pesun ennen ruokailua ja omatoimisuuden opetteluun. Hän kuvasi lapsien voivan ottaa hyvää esimerkkiä aikuisista. Toinen vanhemmista kertoi esimerkkeinä perinteen vaalijan roolista pääsiäis- ja jouluaskartelut sekä juhlapyhien huomioimisen.

Ei pelkästään vain lapselle antaa...(v3).

...käsienpesu aluksi...(v3).

...tarvii totella...(v3).

Joo, ehkä tää elämän opettaja tulee sielt yökylän kautta sillee...(v1).

...lapsi katsoo mitä vanhempi tekee tai sanoi...(v3).

Yksi vanhemmista kuvaili yökylätoiminnan sisältävän vaihtelevaa ja kattavaa ohjelmaa. Toinen painotti hyvän tiedonvälityksen merkitystä. Hän kertoo saaneensa kuulla yökylän jälkeen työntekijöiltä monipuolista kuvausta toiminnasta ja tapahtumien kulusta. Myös Mujunen ja Pesonen (2011, 28) toivat esille vanhempien tyytyväisyyden riittäviin keskustelumahdollisuuksiin yökylän ohjaajien kanssa. Heidän opinnäytetyössään vanhemmat olivat tyytyväisiä mahdollisuudesta vaihtaa ajatuksia lapsia tuodessa ja hakiessa.

...näähän on niin kattavasti osattu järjestää niiku laajasta laitaan vaihtelevaa ohjelmaa, et siihä ei oo niiku mitää lisättävää (v1).

Sehän on hyvä kuulla aikuiselt, et mitä on tehty...(v4).

7.2 Yökylän kehittämistoiveet

Yleisestä tyytyväisyydestä huolimatta vanhemmat toivat esille joitakin kehittämissuhteita yökylään liittyen. Yksi haastateltavista kertoi yökylän keston pidentämisen kahteen vuorokauteen yhtenä kehittämissuhteena. Hän kertoi yhden vuorokauden yökylän olevan lyhyt aika, mikäli pitäisi saada apua tai muutoksia joihinkin asioihin. Tarve järjestää yökylätoimintaa myös viikonloppuisin nousi esiin toisella haastateltavalla. Myös aikaisemmissa opinnäytetyöissä oli tullut esille tarve yökylän keston pidentämiseen (Lampinen 2012, 23; Mujunen & Pesonen 2011, 27; Mykkänen 2010, 31).

Jos ois niiku periaatteessa kaks vuorokautta, ni siin ehkä kerkeis jotai niiku puuttumaakii joihinkii (v4).

Jos tost niiku omaa lasta aattelee, se ois se kaks yötä ihan hyvä kuussa (v4).

..et yökylä ois mahdollisesti myös viikonloppuisin...(v1).

Yksi vanhemmista korosti tyytyväisyyttään yökylän retkitoimintaan, mutta toivoisi ohjelman laajentamista esimerkiksi ratsastukseen. Toinen vanhemmista ei löytänyt toiminnasta kehitettävää. Lisäksi yhden vanhemman puheissa tuli esille askartelun lisääminen yhtenä kehittämissuunniteluksena.

Joo ja tosissaan se askartelu, se on ollu tosi ihanaa, sitä lisää vaan (v1).

En osaa sanoa, mitä toivoisit niiku kehitettävää (v2).

Kotikäyntitoive nousi esille yhden vanhemman puheissa. Hän toivoi saavansa tämän kautta tukea jaksamiseen ja käytännön kotitöiden tekemiseen sekä aikuisen seuraa. Toisena kehittämissuunniteluksena hän mainitsi mahdollisuuden saada tukea omaan vanhemmuuteensa ja lasten kasvatukseen osallistumalla joko yökylässä tai vastaavassa paikassa toimintaan. Tässä tuli esille haastateltavan tarve saada toisen aikuisen seuraa. Kananoja, Lavikainen ja Oranen (2013) totesivat selvityksessään, että vanhempien kehittämissuunnitelmia lastensuojelun palveluita kohtaan ei aina riittävästi hyödynnetty, vaikka se olisi selvästi lisännyt heidän sitoutumistaan palveluihin. Myös Mujusen ja Pesosen (2011, 30) opinnäytetyössä sai vanhempainryhmien järjestäminen varovaista kannatusta. Niitä ei kuitenkaan haluttu pakollisiksi, vaan pikemminkin mahdollistamaan vanhempien välinen kanssakäyminen ja vertaistuki.

...käytännössä niiku kotiapua ja tällasta (v2)

...no sellane et vois ite olla mukana (v2).

7.3 Työntekijät

Työntekijöiden haastatteluista käy ilmi motivaatio tehdä yökylätoimintaa ja yhteistyötä perheiden kanssa. Tämä näyttäytyi yksittäisten kommenttien lisäksi eettisissä arvoissa ja asiakkaita arvostavissa kommentteissa.

Kasvatuksen ja kehityksen tukeminen

Työntekijät erittelivät tuen muotoja vanhemmuudelle tuomalla erilaisia lasten kasvatuskysymyksiä esille. Näistä nousi esille vanhemmuuden roolikartasta erilaisia vanhemman rooleja, joita on voitu tukea. Esille nousivat elämän opettaja, erityisesti arkielämän taitojen opettaja, oikean ja väärän opettaja ja tapojen opettaja.

Tää elämän opettaja, niiku tää arkielämän taitojen opettaja, oikeen ja väärän opettaja näistä justii, et mikä on oikein ja mikä väärin ja niitä kerrataa (tt2.)

Eräänä tapakasvatuksen kohteena oli ruokailu. Lisäksi on voitu tukea vanhempien sosiaalisten taitojen opettajan roolia harjoittelemalla ryhmissä lasten kanssa esimerkiksi käytöstapoja.

Tapojen opettaja justii se, et ruokaa maistetaan aina et vaikka ei siit tykkääkää ja sit saatetaan huomataki et tykätää ruuasta (tt2.)

Ja sit on myös ollu sellasta pienten lasten kohalla sellasta niinko iha oikeesti elämää opettelua. Mite ollaa ryhmässä, ja iha näitä sosiaalisia käyttäytymisasi- oita ja mite ollaa, niiku toimitaa sillä tavalla hyväksytysti yhteiskunnassa. (tt1.)

Lisäksi työntekijät toivat esille tuen antamisen vanhemmuuden roolikartan huoltajan ja ihmissuhdeosaajan rooleihin. Näistä esille tulivat levon turvaaja ja ristiriidoissa auttaja, kannustaja ja tasapuolisuuden toteuttaja.

Et esimerkiks niiku tämmöne yörauhottumine, tai sit tämmönen jakamisongelma, tai niiku tälläne niiku pikkulapsel on tälläsii perusasioita opeteltavana...(tt1).

Työntekijä toi esille mahdollisuuden tukea vanhempia yökylän kautta rajojen asettajan roolissa. Tätä on voitu harjoitella lapsiryhmässä. Esille olivat nousseet sääntöjen ja sopimusten noudattajan ja valvojan roolin sekä vuorokausirytmistä huolehtijan roolin tukeminen. Tässäkin on kuitenkin ollut lähtökohtana neuvotte- lut vanhempien kanssa.

Et tuo tarvis vähän tsemppausta tuossa asiassa tai sitten tuossa, on se sitten nukkumaan meno tai sitten syöminen tai tylsyyden sietäminen, joka myöskin on tullut esille (tt2).

...aika paljon joudutaan rajoja asettamaan. Ja tota jokaisen kohalla sitten yksilöllisesti ja niistä aina neuvotellaan vanhempien kanssa...(tt2.)

Tässä nousi myös esille vanhemmuuden roolikartan rajojen asettajan roolista turvallisuuden luoja, minkä kautta vanhemmuutta on voitu tukea.

Sillo meiän niiku tehtävä miun mielest on olla täällä tavallaan se turvallinen aikuinen ja turvallinen paikka missä niiku sen 23 tuntii on niiku joku turvallinen aikuinen ihminen, turvallisissa puitteissa ottamassa vastaan sitä, sitä kaikkea, mitä elämään kuuluu näitten lasten kohalla (tt1).

Toinen työntekijä kertoi lapsen kuuntelemisen, yhdessä tekemisen ja aktiivisen läsnäolon tärkeydestä toiminnassa. Tässä korostui vanhemmuuden roolikartan ihmissuhdeosaajan roolin tukeminen. Työntekijän kommentoissa tulivat esille kuuntelijan, kannustajan ja tunteiden hyväksyjän roolit.

Et lapsi kokee, että häntä kuullaan ja hänen kanssa vietetään aikaa ja sellanen yhdessä tekemisen tunne (tt2).

Myö kuitekii ollaa koko ajan läsnä ja touhuttaa heijän kaa koko se aika (tt2).

Työntekijät kokivat, että monet arkielämän haasteet lasten elämässä olivat menneet eteenpäin yökylätoiminnan aikana. Myös Mujunen ja Pesonen (2011, 23 - 24) havaitsivat opinnäytetyössään vanhempien huomanneen lasten reipastuneen ja rohkaistuneen yökylän kautta.

Että sellasta palautetta myös on tullu, että tai myö niiku ajatellaa, ja on välillisesti ehkä tullu palautettakii vanhemmilta, että ne asiat, mitkä on hyvin vaikeina näyttäytyneet, tässä alussa vaikka sillo kaks vuotta sitte, ni onkii lähteneet nopeasti menemää (tt1).

Toinen työntekijöistä mainitsi, että päivähoito on nopeuttanut vielä lasten edistymistä. Toisaalta työntekijä pohti yökylän lyhytaikaisuutta lapsen elämässä, mutta koki silti toiminnan kautta heidän pystyvän antamaan jotain merkittävää

tukea lapsen elämään. Yhdeksi tuen muodoksi hän arvioi yökylätoiminnan jatkuvuuden.

Myö ei nähä sitä kauheesti, mut mie aattelen ja luotan, et nii siin täytyy olla, että näissä pienissä hetkissä niille lapsille kuitekii jää jotakii hyvää kokemusta siitä mikä kantaa eteenpäin (tt1).

Myö ollaa kuitekii, myö ollaa pysyvä paikka niitten lasten elämässä, vaik myö ollaa niiku pienihetkisesti (tt1).

Vertaistuki ja oma aika

Työntekijät toivat esille tärkeänä asiana vanhemmuuden tueksi oman ajan saamisen vanhempana, mikä mahdollistui yökylän aikana. Tämä tuotiin esille esimerkiksi väsymyksen poistajana, mahdollisuutena viettää lepoetki lapsesta ja osallistua johonkin muuhun toimintaan sillä aikaa. Työntekijä korosti tuen tarvetta myös lähiverkoston vähyyden, tai haastavan perherakenteen vuoksi.

Niin sanotun normaalin väsymyksen niiku poistaja, jos ei esimerkiksi oo mitään muita lähiverkostoja, isovanhempia tai jotai muita, et se voi olla ainut tilaisuus millo niiku on vapaailta (tt1).

Työntekijä toi esille myös vanhemman oman vapaa-ajan tärkeyden aikuisen oman jaksamisen edellytyksenä. Toinen työntekijöistä korosti tätä lepoetken tärkeyttä erityisesti kehittämiskohteena yökylän pidentämistä ajatellen.

Tai sitte ku on isompia lapsia tai muunlaisia haasteita sitten joko sen lapsen kautta tai aikuisen jaksamisen kautta sitte se tota noi mahdollistaa vähä erilaista lepoa, lepoa sitte vanhemmille elikkä siis semmone vanhemman jaksamine on niiku tärkeä (tt1).

Et voi ku vois antaa enemmän tavallaan perheelle sitä aikaa ja sille lapselle, et tavallaan perhe sais vaikka levätä esimerkiksi (tt2).

Työntekijät mainitsivat myös ryhmän antaman vertaistuen lapsen kasvulle ja kehitykselle, ja tätä kautta vanhemmuudelle tueksi.

Jos on vaikka kaksi lasta, niin ne voi olla ihan ääripäät, mutta silti ne kumpikin saa siitä jotain itselleen, ja toinen saa rohkeutta ja toinen saa ehkä rauhallisuutta siihen toimintaan (tt2).

Työntekijät kertoivat huomioineensa toiminnassa myös ryhmän toimivuutta, ja tarvittaessa muuttaneensa ryhmien kokoonpanoa. Myös lapsen viihtyminen ryhmässä koettiin tärkeänä, jotta tuloksia voi syntyä.

Et silloin siinä ei oo niinku mitään tolkkua eikä järkee sitä yökylää järjestää, jos ei lapsi koe oloaan hyväksi sen takia, et (tt2).

Yhteistyö ja asiantuntemus

Työntekijät kertoivat, että tukemalla lasta tämän erilaisissa haasteissa he samalla voivat tukea laajasti perhettä kokonaisuudessaan.

Mä jotenkin itse koen, et kun siitä on niin laajasti tukea (työntekijä 2 = tt2).

Et semmone, mihin voi tarttua esimerkiksi, missä voi tukea perhettä (tt2).

Työntekijät toivat esille myös yhteistoiminnan vanhempien kanssa. He kertoivat voineensa antaa vinkkejä vanhemmille hyväksi havaituista toimintatavoista.

Et täällä on niinku havaittu, et on tehty jollakin tavalla ja havaittu se hyväksi, viestitetty vanhemmille ja hyö on voinut kokeilla sitä samaa. Eli se on niinku tavallaa ollut monella tavalla vanhemmille tueksi. (työntekijä 1 = tt1.)

Työntekijöiden vankka asiantuntemus tuli haastatteluissa esille. Asiantuntemuksessa korostui lämmin välittäminen sekä usko ja rohkeus rakentaa pienistä asioista hyvää elämää lapselle. Työntekijä toi esille myös valmiuden tarttua huolta aiheuttaviin asioihin ammatillisuutensa ansiosta.

...se on pienissä määrin kaikkea, et sitte jos on tietysti tarvetta niin sitte joku osa-alue sieltä saattaa korostua enemmän (tt2).

...meillä on tän ammatillisuuden pohjalta sitten valmius, jos jotain huolta herättävää nousee lapsen puheissa tai käytöksessä (tt1).

Yökylätoiminnan pitkäjänteisyydestä johtuen avautui työntekijöille mahdollisuus lasten tuntemisen kautta seurata lapsien kehitystä. Tämä toi vanhemmillekin mahdollisuuden saada luotettavaa palautetta lapsestaan. Myös Lampinen (2012, 27) havaitsi opinnäytetyössään, että yökylässä toteutui hyvin lapsen kokonaisvaltainen tarkkailu, mikä antoi arvokasta lisätietoa lapsesta ja hänen tilanteestaan.

Samoin muutenkin, kun lapset tulee tutuiksi tätä kehitystä ja muuta käytöstä ja muuta tässä seurataan ja nähhään niiku lasten olemista. Myös sillä lailla voidaan olla vanhempien ja perheiden tukena. (tt1.)

Joidenkin perheiden kohdalla ni tää on sit taas se hyvä puoli et nyt tulee sit sitä ammatillista näkökulmaa, et tää ei oo se vapaaehtoinen joku, vaan tuolta joka antaa sitä palautetta, et jos on jotakii, et se on kuitekii sille vanhemmalle, et pystyykö se luottaa siihe palautteeseen mitä sielt tulee...(tt2).

Myös perheen tarvitsema tuki voi mahdollistua, kun ammattilaiset näkevät siihen tarvetta. Työntekijöiden puheissa tavoitteena oli saada vietyä yhdessä eteenpäin vanhempien omaa kokemusta perheen tuen tarpeesta.

Myö pystytää viemää sit niitä asioita eteenpäin, et jos myö nähää et selkeesti tarvii viedä asioita eteenpäin, ni myö viedään niitä. Et se on myös sille perheellekin saattaa olla, että hei et joku muukin nyt näkee sen asian, et tota eikä vaa sano että myö ei enää auteta. (tt2).

Toinen työntekijä korosti ammatillisuuden tuomaa vaikutusvaltaa erityisenä etuna perheille, jos perheen asioissa nousee tarvetta jatkotoimiin.

Tavallaa tää ammatillisuus ja ammatillinen toiminta tuo myös sen plussan tähä asiaa, et sil voi olla ehkä vaikutusvaltaa muissa tahoissa sitte tietyllä tavalla näitä jatkotoimia mietittäessä (tt1).

Erytisesti työntekijät pitivät tärkeinä lyhyitä tuomis- ja hakemishetkiä ennen ja jälkeen yökylän. Vanhempien tapaamiset on haluttu käyttää hyödyksi palautteen antoa ja vanhemmuuden tukemista varten. Työntekijät kokivat pystyneensä kannustamaan ja motivoimaan vanhempia toimimaan vanhemman roolissa positiivisen palautteen kautta.

Niiko sillä tavalla pystyy kannustaa vanhempia ja tuota ni motivoimaa ja toimimaan jatkossakin. Jos on kenties vaikka sellanen asia ollu, että se vanhemman toiminta on niiku vaikuttanu siihe, että on niiku jaksettu olla vaikka systemaattisia tai jaksettu tuota perustella asiat ja ottaa sitte vaikka tietynlainen uhma ja rai-vo vastaan lapselta. (tt1.)

Toinen työntekijöistä painotti erityisesti avoimuutta yhteistyössä vanhempien kanssa. Esimerkiksi jos olisi tarvetta viedä lapsen asioita eteenpäin, tehtäisiin se aina yhteistyössä vanhempien kanssa.

Nii myö viiää kyllä viestiä eteenpäin aina, et jos nähää tälläst niiku tarvetta ja myös keskustellaa vanhempien kanssa asiasta. Et ei niiku todellakaan mitään piilossa tuolla hommailla. (tt2.)

Myös keskustellaa vanhempien kanssa niistä asioista ja et tota miltä hänestä heistä on tuntunut (tt2).

Toinen työntekijöistä toi esille alkutapaamisen merkityksen työskentelyssä perheen kanssa. Vanhemmilla oli tällöin tilaisuus kertoa lapsestaan, mitä viestejä oli tullut koulusta tai päiväkodista tai millaisia selkeitä keinoja vanhemmilla oli ollut rajojen asettamisessa.

Ja tota jokaisen kohalla sitten yksilöllisesti ja niistä aina neuvotellaan vanhempien kanssa ja jo ennen kun ne tulee, et mitkä on heijän mielestä se mis tarvitaan rajoja ja mitkä ei ja mitä muuta viestiä on esimerkiks koulussa tai päiväkodissa ollu...(tt2).

Toinen työntekijöistä korosti, että vanhemmilla olisi aina mahdollisuus puhua työntekijöiden kanssa. Vanhemmille kerrottiin, miten yökyläkerta oli mennyt ja mitä yökylän aikana oli tehty. Työntekijät myös kuuntelivat ja kyselivät, miten arki oli sujunut yökyläkertojen välillä.

...sit aina ku hyö tulee ni jäädää keskustelemaa, nyt tuli tämmöstä ja nyt meni näi ja näi ja sitä tehtii ja tuolla oltii ja käytiin vähän paistamassa makkaraa, ni moni aikuinen lähtee sit siihen mukaan ja useest se voi olla sit et on puolen tunnin keskustelu takapihalla siitä, että mitä täs on nyt ollu ja et se keskustelu kyl viriää, et sillee ainakii omasta mielestä koen, että yhteistyö toimii vanhempien kanssa todella hyvin (tt2).

Toinen työntekijä painotti yhteydenpidon mahdollisuutta myös yökylätoiminnasta pois jääneiden vanhempien kanssa. Tällöinkin vanhemmilla olisi mahdollisuus selvittää asioita työntekijöiden kanssa.

Samoin vanhemmille korostetaan, että myös näille vanhemmille ketkä jäävät tästä yökylätoiminnasta pois, siirtyvät muihin palveluihin. Meihin voi ottaa yhteyttä, olla yhteydessä, jos tulee semmonen, et haluaa jutella tai tarttee selvittää jotai asioita. (tt1.)

7.4 Toiminnan kehittäminen

Toinen työntekijöistä kertoi varsinkin pienten lasten kohdalla yökylätoiminnan keston pidentämisen yhtenä kehittämiskohteena. Molemmat työntekijät toivat esille kehittämiskohteena lasten yökylätoiminnan järjestämisen nykyistä useammin. Toinen mainitsi, että yökylä voisi olla muutaman kerran kuukaudessa.

...ni voisko joskus olla vähän pidempiäkin aikoja...(tt2).

...niinkun näitten pienten, ihan pienten ni voisko se olla koko viikonlopun tai parin yön kestävä tai seuraavaan iltaa (tt2).

Mut sitten näitten jo ikään kuin toiminnassa mukana olevien lasten kohalta, kyl se varmaan ois hyödyttävää jos ois useammin tää yökylä...(tt1).

Toinen työntekijöistä toi esille halun saada palautetta toiminnan kehittämiseksi. Hän mainitsi, että lapsilta saa aina konkreettista palautetta toiminnasta.

...lapset on ne kenen kans myö eniten työskennellää tässä ja heilt saa välitöntä palautetta (tt1)

Halu tuoda enemmän elämyksiä lapsille yökylän kautta nousi esille toisen työntekijän kommentteissa. Vastaavasti toinen työntekijöistä pohti toiminnallisuuden ja arjessa elämisen vaihtoehtoisuutta yökylässä tuoden molemmista esiin hyviä puolia.

...ehkä haluis niitä joitakii elämyksii tuua ja sillee enemmän (tt2).

...et se lapsen näkökulma on niiku se pää, mut et mikä on sit niiku mielekästä ja mikä on tota ni sitten taas, että sitten taas kun voi tällasestakii opetella pois ja

tarve opetella pois sitte tämmösestä, et ei tarvii olla se nii ohjelmoituu eikä tota et se on sellasta tavallisuuden sietoa myös ilman mitää sellasia rahaa vaativia (tt1).

Toinen työntekijöistä esitti ajatuksen lähteä kaupungin perhepalveluiden työntekijän kanssa kotikäynnille yökyläperheeseen. Hän toi esille, että näin voisi tulla tutustumaan lähemmin perheeseen yhteistyötahon kanssa. Näin voisi nousta esille uutta tietoa työn tueksi vanhemmuudesta ja perheestä sekä tutustuisi lapsiin.

...mut mie niiku aattelen et sen vois jotenkii yhdistää sen, jos on olemassa jotain ohjausta sinne kotiin jo muuten, ni vaikka yhteisille käynneille tai työparitoiminnaks kaupungin työntekijän kanssa tai (tt1).

No siel kotiympäristös vois esimerkiks näyttäyty semmosii asioita mitä ei oo tullu niiku ilmi ja mis voisi yllättäen yks kaks tukee...(tt1).

Yhteispalaverin tarve vanhempien, perhepalveluiden ja yökylän työntekijöiden kanssa tuli esiin kehittämiskohtena toisen työntekijän haastattelussa. Tämän hän näki hyödyllisenä tiedonsaannin kannalta kaikille osapuolille.

...siin sais paljon tietoo sais totetuttaja, tilaaja ja perhe ja tulis kuulluksi ikäänku (tt1).

Väliarvioinnin tärkeys vanhempien kanssa nousi esille toisen työntekijän kommentteissa. Lisäksi hän mainitsi loppuarvioinnin tarpeellisuudesta.

Ois sovittuna tallane väliarvioaika, tai sitten tota, nii nimenomaan väliarviointi, siinäähä sitä ois sitte mahdollisuus muuttaa vielä tavoitteita ja suunnitelmia. Asiat muuttuu parissa vuodessa aika paljon kasvavien lasten kohdalla ja perheitten kohdalla voi muuttuu. (tt1.)

Toinen työntekijä kertoi tarpeesta pohtia jokaisen yökylän jälkeen kulloisen toimintakerran onnistumisia ja kehittämiskohteita.

...ja joka kerran jälkeenhä sitä täytyy niiko pohtia et mite tää meni ja mikä oli niiko ja mihi seuraavan kerran (tt1).

Yökylätoiminnan itsenäinen luonne tuli esille toisen työntekijän kommenteissa. Hän kertoi, että taustalla heillä on kuitenkin esimiehen tuki. Hän toi esille, että olisi mahdollisuus saada työntekijäreservistä työpari, jos tilanne niin vaatisi.

No myö ketä tätä yökylää niiku pyöritetään ni aika itsenäisesti tätä. Sitte meil on toki sillee sellasia innokkaita työntekijöitä, ketkä on lupautuneet, et voi osallistuu niiku yökylää työntekijänä sitten työpariksi, jos on tarvetta. Et sillä tavalla ja esimielhelt kyl saahaa sit tukee... (tt1.)

Molemmat työntekijät kommentoivat toiminnan sisältöä. Toinen työntekijöistä mainitsi, että sisällön suunnittelu vaati paljon joustavuutta, kun huomioon pyritään ottamaan samanaikaisesti turvallisuus, kasvun ja kehityksen tukeminen, opettavaisuus ja taloudelliset resurssit. Toisaalta työntekijät toi esiin tyytyväisyytensä siitä, miten nykyisellä toiminnalla oli voitu tukea vanhemmuutta. Toinen mainitsi toiminnan olevan ammattimaista ja tuovan jokaiselle jotakin sen mukaan, mitä he tarvitsivat. Toinen työntekijöistä kertoi heidän joustaneen tarvittaessa myös yökyläajoissa perheen tueksi. Myös Lampinen (2012, 27) toi opinäytetyössään esille yökylän työntekijöiden korostavan ammatillisen, joustavan, innostavan ja motivoivan toiminnan tärkeyttä.

Meil ois varmasti vaan taivas rajana, jos ois niiku taloudellisesti mahdollista...(tt1).

Mut jotenkii mä en tällä hetkellä näe hirveesti kehitettävää siin, et vanhemmat on saanu sen tuen siitä mitä hyö on hakenu... (tt2).

Molemmat työntekijät arvostivat toiminnassa perusasioita, kuten ulkoilua ja luovaa toimintaa, eivätkä pitäneet liian ohjelmoidusta toiminnasta, eivätkä lasten tietokoneella olosta. Tavallisuuden sieto, joka ei välttämättä vaadi rahaa, tuli esiin toisen työntekijän haastattelussa.

...meil ei oo mitään teitokoneita, ei mitään täälä, vaan tehdään niitä perusasioita, ollaan ulkona ja keksitään, käytetään luovuutta et mitä tänään vois tehä ja (tt2).

...et ei tarvii olla se nii ohjelmoituu, eikä tota et se on sellasta tavallisuuden sie-toa myös ilman mitää sellasia rahaa vaativia (tt1).

Toinen työntekijä mainitsi kehittämiskohteeksi tarpeen saada vapaaehtoisia, opiskelijoita ja projektityöntekijöitä työhön mukaan. Myös Lampinen (2012, 26) totesi tutkimuksessaan, että Alvari-perhetyöntekijät toivoivat vapaaehtoistyöntekijöitä mukaan kehittämään toimintaa.

Ni ollaan mietitty sitä mones kohtaan, että mistä saatais myös tähän yökylään vapaaehtoistoimijoita ja on ollu aina tää oppilaitos mielessä, samoin niiko sosi-aalialan oppilaitokset...(tt1).

Toinen työntekijöistä toi esille kehittämiskohteena halun ja tarpeen käyttää enemmän aikaa yökylätoiminnan suunnittelemiseen etukäteen. Toisena kehittämiskohteena hän mainitsi yhteisen suunnitteluajan vähyyden toisen työntekijän kanssa.

...mutta että ehkä enemmän aikaa joskus haluttas sille sisällön suunnittelulle lähinnä (tt1).

Ainut vaa, et joskus tuntuu et on tosi kiirettä kun on paljon kaikenlaista, et millo kohdataa, et ois niiku joskus ollu halua ja tarve suunnitella vähä niiku enemmän sitte sitte, joskus ne vähä niiku menee lennossa... (tt1).

8 Eettisyys ja luotettavuus

Aiheen eettiseen pohdintaan sisältyy tutkimusaiheen valinnan ja tutkimukseen ryhtymisen selkeyttäminen. Tällaiset eettiset kannanotot tulevat esille tutkimuksen tarkoituksessa ja tutkimusongelman tai -tehtävän muotoilemisessa. Tutkimuksessa tulee olla esitettynä tutkimuksen kohde ja tarkoitus. Tässä tarkoitetaan tutkimusilmiötä: mitä olet tutkimassa ja miksi. Työstä tulee näkyä tutkijan oma sitoumus, miksi juuri tämä tutkimus on tärkeä, sekä tutkijan oletukset tutkimusta aloittaessa ja mahdolliset ajatusten muutokset. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 129, 140 - 141.)

Opinnäytetyössä käytettiin hyvää tieteellistä käytäntöä. Erityistä eettistä tarkkuutta noudatettiin haastateltavan aineiston pienuudesta johtuen. Yökylätoiminta on melko uutta Suomessa, ja siitä on olemassa vain vähän tutkimustietoa.

Vuoksenlaakson ensi- ja turvakodin yökylätoiminnasta ei ole aiemmin tehty tutkimuksia. Aiheen ajankohtaisuuden ja merkittävyyden vuoksi on tärkeää saada tutkimustietoa yökylätoiminnan kehittämiseksi. Tutkimuksemme tarkoituksena oli saada selville, millaista tukea vanhemmat tällä hetkellä saavat vanhemmuuteen yökylätoiminnan kautta ja millaista tukea he toivoisivat saavansa. Lisäksi halusimme selvittää, miten työntekijät ovat voineet tukea vanhemmuutta yökylätoiminnan kautta, sekä tuoda esille heidän kehittämissä ehdotuksiaan. On tärkeää saada selville vanhempien ajatuksia ja odotuksia, jotta toimintaa voidaan kehittää asiakaslähtöisesti. Tieto hyödyttää myös Imatran lastensuojelun perhetyöntekijöitä, jotka ostavat palvelua Vuoksenlaakson ensi- ja turvakodilta. Toivomme, että työmme voisi toimia apuvälineenä lastensuojelun työntekijöiden ja yökylätyöntekijöiden yhteistyön hyväksi toiminnan kehittämiseksi.

Eettisenä perustana tutkimukselle ovat ihmisoikeudet. Tutkittavien suojaan kuuluu tutkijan selvitys tutkimuksen tavoitteista, menetelmistä ja mahdollisista riskeistä sillä tavoin, että he pystyvät ne ymmärtämään. Tutkittavien suojaan kuuluu heidän vapaaehtoinen suostumuksensa. Yksilöllä on oikeus kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta, keskeyttää mukana olonsa tutkimuksen aikana ja oikeus kieltää jälkikäteen itseä koskevan aineiston käyttö tutkimusaineistona. Heillä on oikeus tietää omat oikeutensa. Tutkijan on varmistettava, että osallistujat tietää, mistä tutkimuksessa on kyse. Osallistujien oikeudet ja hyvinvointi täytyy turvata. Osallistujille ei saa aiheuttaa vahinkoa, heidän hyvinvointinsa on asetettava kaiken edelle, ja heidän mahdolliset ongelmansa otettava etukäteen huomioon. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 131.)

Vanhemmille lähetetyssä haastattelupyynnötkirjeessä kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta. Lisäksi kerrottiin, ettei henkilökohtaisia tietoja saateta viranomaisien tietoon, vaan haastatteluaineisto hävitetään asianmukaisesti. Haastateltavien itsemääräämisoikeutta sekä oikeutta kertoa oman valinnan mukaan, mitä he kyseisestä asiayhteydestä halusivat, kunnioitettiin. Tutkimuksen tärkeiksi eettisiksi arvoiksi haluttiin nostaa vapaaehtoisuus, luottamuksellisuus ja henkilöllisyyden suojaaminen.

Tutkimustietojen täytyy olla luottamuksellisia. Tutkimuksen yhteydessä saatuja tietoja ei saa luovuttaa ulkopuolisille, ja niitä saa käyttää vain luvattuun tarkoitukseen. Kaikkien osallistujien on jäätävä nimettömiksi ja tiedot on järjestettävä niin, että osallistujien nimettömyys taataan. Tutkimukseen osallistujilla on oikeus odottaa tutkijalta vastuuntuntoa. Tutkijan täytyy noudattaa lupaamiaan sopimuksia, eikä tutkimuksen rehellisyyttä saa vaarantaa. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 131.)

Haastattelut toteutettiin työntekijöille yksittäin. Näin toisen työntekijän mielipide ei vaikuttanut haastattelutilanteessa, ja työntekijöiden oli mahdollisuus puhua nimettömänä kehittämistoiveista. Opinnäytetyön valmistuttua haastatteluaineisto hävitettiin asianmukaisesti. Työssä ei tuotu näkyville mitään yksilöityjä tietoja haastateltavista, esimerkiksi nimiä, perhetietoja, lasten ikiä tai lukumäärää, jotta haastateltavien anonymiteetti ei säilyisi. Haastatteluissa mahdollisesti esille tulleet tunnistetiedot häivytettiin. Ensi- ja turvakodin henkilökunnalle tai Imatran kaupungin perhepalveluiden henkilökunnalle ei annettu nähtäväksi tai kuultavaksi yksittäisten haastattelujen sisältöä.

Vanhemmat haastateltiin rauhallisessa tilassa yksitellen. Kaikille haastatelluille käytettiin samaa haastattelurunkoa. Vanhemmuuden roolikartta oli esillä vanhempien haastattelujen aikana, ja keskustelut käytiin sen pohjalta. Painotimme haastattelun alussa vanhemmille vastaamisen vapaaehtoisuutta. Vanhemmista saapui haastatteluun 80 %. Tätä voidaan pitää tutkimuksen luotettavuuden kannalta melko hyvänä tuloksena.

Validiteetin (tutkimuksessa on tutkittu, mitä on luvattu) ja reliabiliteetin (tutkimustulokset ovat toistettavissa) käsitteiden avulla on yleensä käsitelty tutkimusmenetelmien luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2013, 136 – 139). Saimme vanhemmilta arvokasta tietoa heidän kokemastaan tuesta vanhemmuudelle ja yökylän kehittämistoiveista. Työntekijöiden esille tuomat näkemykset vanhemmuuden tukemisesta täydensivät vanhemmilta saatua informaatiota. Ne olivat monessa suhteessa yhtenevät vanhempien esille tuomien asioiden kanssa. Arvioimme tutkimustulosten olevan toistettavissa uudessa yökylätutkimuksessa, mikäli haastattelun apuvälineenä käytettäisiin vanhemmuuden roolikarttaa.

Tuomi ja Sarajärvi (2013) tuovat esille, että tutkijan on annettava lukijoille tarpeeksi tietoa siitä, miten tutkimus on tehty, että he pystyvät arvioimaan tutkimuksen tuloksia. Raportin tarkoituksena on kuvata selkeästi tutkittua ilmiötä ja tutkimusprosessia. Aineiston keruu on esitettävä menetelmänä ja tekniikkana. Aineiston keruuseen liittyvät erityispiirteet, mahdolliset ongelmat ja muut merkitykselliset seikat on myös tuotava esille. On kerrottava esimerkiksi se, millä perusteella tutkimuksen tiedonantajat valittiin, millä tavoin heihin otettiin yhteyttä ja montako henkilöä tutkimukseen osallistui. Tutkijan on ehdottomasti huolehdittava, ettei tiedonantajien henkilöllisyys tule esille esimerkiksi asuinpaikkakunnan tai ammatin mukaan. Työstä tulee näkyä, millaisella aikataululla tutkimus on tehty, miten aineisto analysoitiin, ja miten tuloksiin ja johtopäätöksiin päästiin. On arvioitava tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä, sekä tutkimuksen raportointikäytäntöä, miten aineisto on koottu ja analysoitu. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 140 – 141.)

Haastatteluja purkaessamme huomasimme, että tietyt vastaukset alkoivat toistua. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 87) tuovat esille, että saturaatio tarkoittaa tilannetta, jossa tutkimuksessa esiintyy aineiston toistumista. Tällöin tiedonantajat eivät tuota enää tutkimuksen kannalta uutta tietoa. Tutkimuksen objektiivisuuden eli puolueettomuuden kannalta oli hyvä, että teimme tutkimuksen parityönä. Näin pystyimme keskustelemalla pohtimaan toistemme objektiivisuutta suhteessa vanhempien ja työntekijöiden kommentteihin. Olimme olleet itse mukana yökylätoiminnassa ja kokeneet sen myönteisenä. Tästä syystä paneuduimme vastausten analysoinnissa positiivisten asioiden esiin nostamisen lisäksi myös realistiseen kehittämiskohteiden kuvaamiseen.

9 Pohdinta

Yökylätoiminnan tarpeellisuus vanhemmuuden tukemisessa havaittiin yökyläryhmässä projektioipintojen aikana. Haastatteluissa saatiin samankaltaisia tuloksia sekä vanhemmilta että työntekijöiltä. Työntekijät nostivat esille motivaation tehdä yökylätoimintaa ja yhteistyötä perheiden kanssa. Tuotiin esille, kuinka

lasten tukemisella voitiin tukea koko perhettä. Lisäksi työntekijät korostivat yhteistoiminnan tärkeyttä vanhempien kanssa. Myös vanhemmat nostivat esille yökylätoiminnan tärkeys ja tarpeellisuus. Lisäksi korostettiin tuen saamista vanhemmuuteen oman ajan saamisella lasten ollessa yökylässä. Tämän kerrottiin vahvistavan vanhempana jaksamista. Esille tuotiin myös tyytyväisyys lasten saamiin virikkeisiin. Myös lasten kasvatukseen oli huomattu saatavan tukea yökylästä. Kaiken kaikkiaan vanhemmat nostivat haastatteluissa esille luottamuksen työntekijöihin. Vanhemmat kuvasivat välitöntä ja luonnollista yhteyttä vanhempien ja työntekijöiden välillä.

Sekä työntekijät että vanhemmat toivat haastatteluissa esille mahdollisuuden seurata lapsen kehitystä yökylän aikana. Työntekijät näkivät tämän mahdollistavan lisätuen saannin perheelle tarvittaessa. Vanhemmat kuvasivat monissa arvostavissa kommentteissa työntekijöiden tekevän töitä omana persoonanaan. Vanhemmuuden roolikartasta nostivat vanhemmat esille elämän opettajan osa-alue tärkeimpänä tuen saannin kohteena. Esille nostettiin oikean ja väärän opettajan, tapojen opettajan, sosiaalisten taitojen opettajan, arkielämän taitojen opettajan, perinteiden vaalijan sekä mallin antajan rooleihin saatu tuki.

Sekä työntekijät että vanhemmat nostivat esille toiveen lisätuesta vanhemmuudelle esimerkiksi kotikäynnin tai vanhempainryhmän kautta. Työntekijät esittivät tämän voivan toteutua esimerkiksi yhteistyössä kaupungin perhepalveluiden kanssa. Vanhemmat toivat esille toiveen saada toisen aikuisen vertaistukea kasvatukseen.

Yökylien pitempi kesto tai useammin toistuvat yökyläkerrat nostettiin esille kehittämisehdotuksena sekä työntekijöiden että vanhempien haastatteluissa. Yleisesti vanhemmat olivat tyytyväisiä yökylätoiminnan sisältöön.

Tämän opinnäytetyön tekeminen on tuonut lisää osaamista lastentarhanopettajan työhön. Päivähoitoa käytetään yhtenä avohuollon tukitoimena lastensuojelussa. Tutkimuksen tekeminen antoi ymmärrystä perheiden tukemiseen ja tuen rakentamiseen perheen vahvuuksia tukien. Saatiin kokemusta moniammatillisten tiimien toiminnasta. Monista haasteista huolimatta olemme nähneet per-

heissä lämmintä välittämistä, huolenpitoa ja voimavaroja, joita tukemalla voidaan kannatella perhettä. Päiväkodin säännöllinen arkirytmii tukee lasta ja vanhempia. Näemme nämä erityisenä voimavarana lastentarhanopettajan työssä.

Jatkotutkimusehdotuksena päädyttiin esittämään tutkimusta yökylälasten eri tukimuotojen välisestä yhteistoiminnasta, siitä, ja kuinka kokonaisvaltaisesti se toimii lapsen kasvun ja kehityksen tukena. Tässä voitaisiin painottaa erityisesti päiväkodin ja lastensuojelun tukitoimien välistä yhteistyötä.

Lähteet

Autonen - Vaaraniemi, L. 2012. Eroisyyden oikeuttamisen periaatteet. Teoksessa Forsberg, H. & Autonen - Vaaraniemi, L. (toim.) Kiistanalainen perhe, moraalinen järkeily ja sosiaalialan työ. Tampere: Vastapaino, 101, 113 - 119.

Forsberg, H. 2012. Johdatus kirjan käsitemaailmaan. Teoksessa Forsberg, H. & Autonen - Vaaraniemi, L. (toim.) Kiistanalainen perhe, moraalinen järkeily ja sosiaalialan työ. Tampere: Vastapaino, 8-9, 103.

Helminen, M - L. & Iso - Heiniemi, M. 1999. Vanhemmuuden roolikartta. Helsinki: Kuntaliiton painatuskeskus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Kalland, M. 2011. Tuula Tamminen: Lapsen ja lapsuuden puolestapuhuja. Teoksessa Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYpro Oy, 288.

Kalland, M. 2011. Päivähoito kiintymyssuhdeteorian valossa. Teoksessa Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYpro Oy, 147 - 149.

Kananoja, A., Lavikainen, M. & Oranen, M. 2013. Toimiva lastensuojelu - selviytysryhmän loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriö.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6511574&name=DLFE-26809.bdf. Luettu 15.11.2013.

Korkiakoski, M. & Takala, V. 2010. Vanhempi rajojen asettajana - tie turvalliseen elämään. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Terveiden edistämisen koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/13775/Merja_Korkiakoski_Virpi_takala.pdf?sequence=1. Luettu 10.12.2013.

Kosonen, S. 2013. Ohjaaja. Vuoksenlaakson ensi- ja turvakoti. Puhelinhaastattelu 14.11.2013.

Kosonen, S. 2014. Ohjaaja. Vuoksenlaakson ensi- ja turvakoti. Haastattelu 28.1.2014.

Kuronen, M. & Hokkanen, T. 2008. Vanhemmuuspuhe ja sukupuolen tutkimisen vaikeus. Teoksessa Forsberg, H. & Autonen - Vaaraniemi, L. (toim.) Kiistanalainen perhe, moraalinen järkeily ja sosiaalialan työ. Tampere: Vastapaino, 27, 35.

Lampinen, S. 2012. Alvari - perhetyön yökylätoiminta ja sen kehittäminen JJR - kunnissa. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
<http://www.theseus.fi/handle/10024/52230>. Luettu 15.9.2013.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417

Malinen, V. & Larkela, P. 2011. Parisuhde - uusperheen ydin. Helsinki: VL - Markkinointi Oy.

Mujunen, S. & Pesonen, S. 2011. "Suap vaan olla". Asiakasperheiden kokemuksia Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistyksen järjestämästä Yökylätoiminnasta. Savonia ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <http://www.theseus.fi/handle/10024/25126>. Luettu 15.9.2013.

Mykkänen, M. 2010. Yökylä vanhemmuuden tukena. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <http://www.theseus.fi/handle/10024/13201>. Luettu 15.9.2013.

Mäkelä, J. & Salo, S. 2011. Theraplay - vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutushoito lapsen mielenterveysongelmissa. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 127(4), 327 - 34.

http://www.duodecimlehti.fi/web/guest/arkisto?p_p_id=Article_WAR_DL6_ArticlePortlet&p_p_action=1&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&viewType=viewArticle&tunnus=duo99358. Luettu 26.3.2014.

Mäkelä, J. 2013. Vanhemman läheisyys on lapsen henkivakuutus. www.sana.fi/sana/haastattelut/vanhemman_laheisyys_on_lapsen_henkivakuutus. Luettu 26.3.2014.

Peda.net.perhetyönmenetelmät.

<http://www.peda.net/veraja/jko/amm/lo/lppops/lo15/pe/m>. Luettu 28.1.2014.

Sévon, E. & Notko, M. 2008. Perhesuhteiden omalakisuus. Teoksessa Sévon, E. & Notko, M. (toim.) Perhesuhteet puntarissa. Tampere: Palmenia, 13, 15 - 19, 27, 35, 37.

Sinkkonen, J. 2011. Kiintymyssuhteenäkökulma vanhempien avo- tai avioeroon. Teoksessa Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYpro Oy, 178 – 179.

Sinkkonen, J. 2003. Leikkiä vakavilla asioilla. Vantaa: Lastenpsykiatrian tutkimussäätiö ja WSOY.

Tamminen, T. 2004. Olipa kerran lapsuus. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Tilastokeskus. Tilastot. Väestö. Siviilisäädyn muutokset. [www.stat.fi.
http://www.stat.fi/til/ssaaty/2011/ssaaty_2011_2012-04-20_tie_001_fi.html](http://www.stat.fi/til/ssaaty/2011/ssaaty_2011_2012-04-20_tie_001_fi.html).
Luettu 23.7.2012.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Viljakainen, T. 2013. Sosiaaliohjaaja. Imatran perhepalvelut. Haastattelu 30.10.2013.

Väisänen, T. 2013. Ohjaaja. Vuoksenlaakson ensi- ja turvakoti. Haastattelu 5.3.2013.

Liitteet

Liite 1

Saatekirje

Hyvät vanhemmat!

Olemme sosionomiopiskelijoita Saimaan ammattikorkeakoulusta. Opintoihimme kuuluu opinnäytetyön tekeminen. Opinnäytetyössämme selvitämme yökylätoiminnan merkitystä perheille ja työntekijöille.

Imatran Ensi- ja turvakodin toteuttama yökylätoiminta on alkanut kesäkuussa 2011. Imatran kaupunki toimii palvelun ostajana. Tällä hetkellä toiminnan piirissä on viisi perhettä eli kolme ryhmää. Työssämme pyrimme tuomaan esille asiakkaiden äänen palvelun käyttäjinä. Tavoitteenamme on antaa toimijoille ja palvelun tilaajille toiveidenne ja kokemuksiinne kautta mahdollisuuden toiminnan kehittämiseen. Kyselemme myös työntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia.

Toteutamme aineiston keruun työtämme varten haastatteleamalla palvelua käyttäviä vanhempia ja Ensi- ja turvakodin työntekijöitä. Haastattelut nauhoitamme. Käsittelemme saamiamme tietoja täysin luottamuksellisesti. Haastateltavien henkilöllisyys ei tule julki missään vaiheessa. Emme myöskään anna Imatran kaupungin lastensuojelun tai Imatran Ensi- ja turvakotien liiton henkilökunnan nähtäväksi tai kuultaviksi haastatteluja missään vaiheessa. Vanhempien haastattelujen tarkoituksena on selvittää, kuinka yökylätoiminta nykyisellään vastaa asiakasperheiden tarpeisiin ja toiveisiin, ja kuinka perheet toivovat palvelua kehitettävän.

Pyydämme Teitä ystävällisesti suostumaan haastateltavaksemme, sillä vastauksenne ovat erittäin tärkeitä sekä opintojemme että Teille tarjottavan yökylätoiminnan kehittämisen kannalta. Ohessa suostumuslomake, jonka pyydämme ystävällisesti täyttämään ja palauttamaan oheisessa kuoressa viimeistään 15.1.2013. Postimaksu on maksettu.

Yhteistyöterveisin

Heli Rötökö
heli.rotko@student.saimia.fi

Sari Tapanen
sari.tapanen@student.saimia.fi

Suostumus

Olemme lukeneet / Olen lukenut tämän suostumuslomakkeen mukana tulleen pyynnön osallistua haastateltavaksi Heli Rötjön ja Sari Tapasen yökylätoimintaa käsittelevää opinnäytetyötä varten.

Suostumme / Suostun kyseiseen haastatteluun.

Päiväys_____

Allekirjoitus nimenselvennyksineen

Yhteystiedot haastattelun ajankohdan sopimiseksi

Nimi_____

Osoite_____

Puhelin_____

Suostumuslomake palautetaan 15.1.2013 mennessä oheisessa kirjekuoressa, jonka postimaksu on valmiiksi maksettu.

Teemahaastattelu runko

Vanhemmilta haemme vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

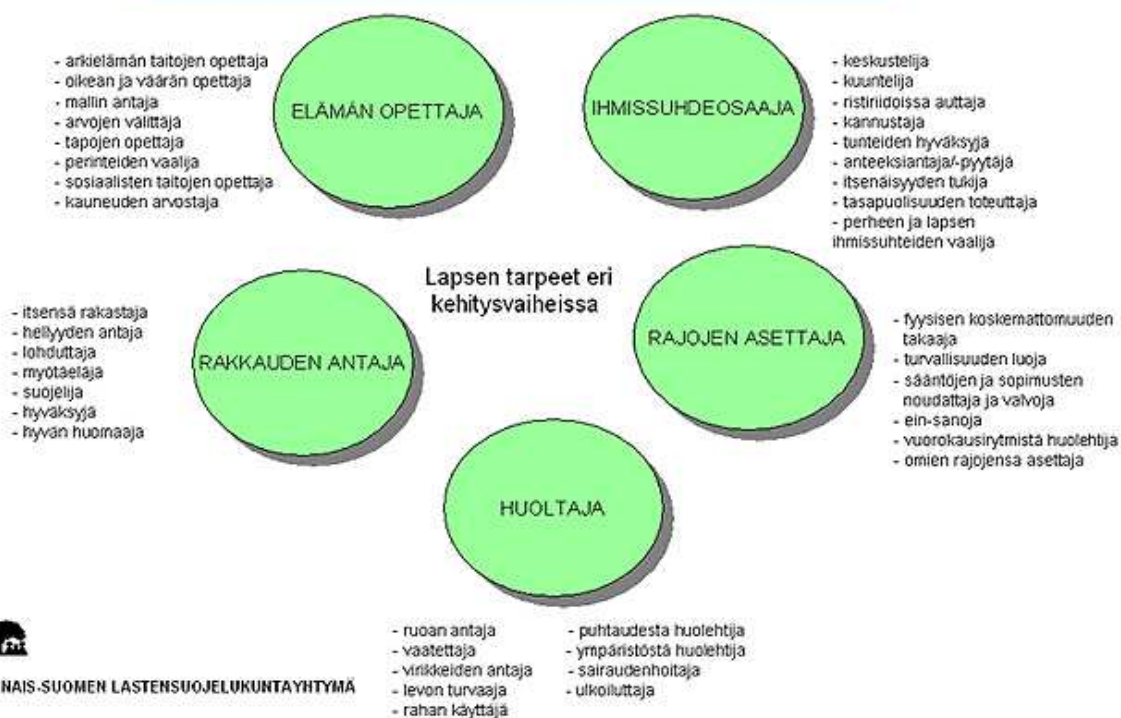
- Miten yökylä on auttanut sinua jaksamaan vanhempana?
- Vanhemmuuden roolikartassa on tiivistetty vanhemmuuden tehtävien koostuvan seuraavista osa-alueista: huoltaja, rakkauden antaja, elämän opettaja, ihmissuhdeosaaja ja rajojen asettaja.
 - Mihin näistä vanhemmuuden osioista olet saanut tukea ja voimia yökylätoiminnan kautta?
 - Miten se näkyy arjessa?
 - Mihin näistä osa-alueista toivoisit lisävoimavaroja yökylätoiminnan kautta? Voisitko nimetä jonkun alueen?
- Millaista tuki voisi olla sinun kohdallasi?
- Mitä muita toiveita sinulla on yökylätoiminnan kehittämiseksi?

Työntekijöiltä haemme vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Miten koette, että olette voineet tukea vanhemmuutta yökylätoiminnan kautta?
- Miten yökylätoimintaa voisi mielestänne kehittää?

VANHEMMUUDEN ROOLIKARTTA®

Vanhemmuuden viisi keskeistä osa-aluetta

IMATRAN KAUPUNKI
Sosiaali- ja terveystoimi
Virastokatu 2
55100 IMATRA

LUPA-ANOMUS / PÄÄTÖS

TUTKIMUSSUUNNITELMA

Opikeilija / opiskelijat:	Heli Rötökö ja Sari Tapanen
Ohjaaja / ohjaajat:	Tiina Viljakainen ja Theresa Väisänen
Tutkimuksen nimi:	Yökylätoiminta perheiden tukena
Luvan myöntäjä:	Imatran kaupunki
<p>1. Tutkimuksen tausta, tarkoitus ja tutkimustehtävät: Tutkimuksen taustalla on opiskelijoiden kiinnostus lastensuojelutyötä kohtaan. Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tietoa kaupungin perhetyölle Ensi- ja turvakodin yökylätoiminnan vanhempien ja työntekijöiden kokemuksista ja toiminnan kehittämishetdotuksista. Tehtävänä on selvittää yökylän merkitystä perhetyön yhtenä tukitoimena.</p>	
<p>2. Keskeiset käsitteet ja lähteet: Keskeiset käsitteet ovat vanhemmuus, lastensuojelu ja yökylätoiminta. Keskeiset lähteet: 1. Helminen, M-L & Iso-Hainiemi, M. 1999. Vanhemmuuden roolikirja; 2. Taskinen, S. 2010: Lastensuojelulain soveltaminen; 3. Vuoksenlaakson Ensi- ja turvakoti Ry, ensijaturvakotiliitto.fi</p>	
<p>3. Tutkimuksen lähestymistapa, aineiston keruumenetelmä ja aineisto: Olemme opiskelijoina mukana yökylätoiminnassa. Aineiston keruumenetelmänä käytämme teemahaastattelua, jonka nauhoitamme ja työn tehtyämme havitamme. Huolehdimme, etteivät haastateltavien kertomukset ole tunnistettavia. Aineiston analysoimme aineistolähtöisesti laadullisin menetelmin</p>	
<p>4. Tutkimuksen ajoitus- ja rahoitus-suunnitelma Suunnitteleme aloittavamme haastattelut tammikuussa 2013. Työmme valmistuu vuoden 2013 loppuun mennessä.</p>	
Päiväys: Imatralla 5.12.2012	
<p><i>Heli Rötökö</i> Allekirjoitukset: <i>Sari Tapanen</i></p>	
<p>Yhteyshetdot: Heli Rötökö heli.rotko@kolumbus.fi Sari Tapanen sari.tapanen@pp.inet.fi</p> <p><i>Sadekujja 9 B19 Imatra</i> <i>55100</i></p>	
Lupa myönnetään ☒	Lupaa ei myönnetä ☐

Luvan saannin ehdot / perustelut:

Alustustehtävien arvioinnin kesto on hiukan
ja lähestytään määräaikaan päivien on, tehtävä
lisätoimittajien osalta. Valmistus on toimittajan
käyttöön.

Päiväys:
6.2.2013

Allakirjoitus:
[Signature] pöytäkirja
petroliteollisuus
Virkki ja muut
muu petrolite

Huomioita: